

dobna; naše Slovenke pa so krotke, ljubeznjive, in vidijo v svojem možu svojega branitelja, one so ženskam podobne, in Slovan zamore le tako žensko ljubiti in spoštovati. Slovanske žene naj bodo toraj hvaležne, da Slovan breme vladarstva in odgovornosti na svoje rame vzame, in svojo ženo pusti — ženo ostati.

Kakor mož in žena, tako so na Tirolskem tudi vsi otroci enakopravni. Po očetovi smrti razdobjijo otroci posestvo na drobne kose, tako da nobeden nič nima, in da so vsi berači. Po slovenskih gorah, vsaj na Koroškem, je navada, da prepusti oče gospodarstvo najstarišemu ali najsposobnejšemu sinu, drugi otroci dobijo nekaj v denarjih, imajo pa pravico, če zbolijo, priti k bratu na dom, da jih redi. Tako ostanejo posestva cela, in kmet vsaj nekaj premore. Tudi na Tirolskem je v nekaterih krajih tako, posebno na vzhodnem koncu, o katerem nekateri trdijo, da je bil nekaj slovensk. Na zapadnem Tirolskem pa raztrgajo otroci vse posestvo; ta vzame to njivo, drugi ono itd., vsak se skuša oženiti, če le količkaj premore, in tako nastane iz ene kmetije kmalu cela vas — beračev. Nečem nikomur svojega mnenja vsiliti, pa meni se bolje zdi, če ima vsaj eden nekaj, kakor če nima nobeden nič. Ko bi mi imeli tudi po Dolenskem in Štajarskem tiste premožne, ponosne kmete, kakor se nahajajo po Gorenskem in Koroškem, mislim, da bi bolj trdno stali!

V družbi so Tirolci mirni, tudi med mladimi fanti nikoli nisem videl tepežev ali prepirov. Pa veselemu Slovencu je med Tirolci dolg čas, kajti mrzli in dolgočasni sedijo okoli mize, kakor štori, nobenega življenja ni v njih. Slišal sem večkrat poprej o lepem petji Tirolcev; pa tudi to se je čisto pozgubilo. Skoraj celo leto nisem slišal petja; in če so peli, ni bilo nič posebnega soglasja. Samo enega starega moža sem videl, ki je izvrstno znal peti ali „jodlati“. Čeravno že več ko 60 let star, je imel vendar tako čist glas, kakor dvajsetleten mladenec. Ta je še Tirolec stare korenine. Tudi sem videl mladenča z dva in sedemdesetimi leti; bil je rdeč in vesel, imel je vse zobe, in še vse črne lase, lice tudi ni kazalo posebne starosti; dal sem mu kakih štirideset let, in sem izvedel od njega in drugih, da je dva in sedemdeset; temu sem rad verjel, da nikoli ni imel z nobeno žensko nič opraviti; „oženiti se nisem mogel, ker sem bil prereven“ je pravil, „drugače bi bilo pa nepošteno in pregrešno.“ Iz teh dveh eksemplarov sodim, da so bili Tirolci za časa Andreja Hoferja zares npravni; zdaj pa niso več tako.

Največe veselje Tirolcev je lov in pa streljanje na desko. Zverine je zmirom še dovolj, čeravno je skoraj vsak moški lovec. Srne so, se vé da, precej iztrebili, divjih kóz pa je še zmirom dosti. Skalnate gore in težko pristopni vrhovi se raztegujejo po tako širokem prostoru, da živali vedno še najdejo zavetja. Postrelí se jih toliko, da je jeseni mesó od divjih kóz boljši kup, ko goveje mesó. Tudi nad divje peteline, velike in male (Auerhahn und Spielhahn) hodijo lovci radi.

V desko streljajo za dobitke. Vsak nekaj vplača, za ta denar se kupijo cekini, tolarji in sreberni goldinarji, in najboljši strelci potegnejo te dobitke. Kdor ni dober strelec, ga streljanje mnogo stane, ker mora le vplačevati, ne potegne pa nič. Napravljajo ta streljanja zaporedoma vas za vasjo; pri vsakem streljanju sme vstopiti vsak Tirolec, če prav ni iz te vasi, ako le vplača, kolikor je. Izvrstni strelci hodijo tako iz kraja v kraj, in se vdeležujejo streljanj, ter se z dobitki preživijo. Radi takih se vé da nikjer ne vidijo, ker domačinom denar odnašajo, pa ker je že tako vpeljeno, ne reče nobeden nič glasno. Meni se ta zabava lepša zdi, nego pijančevanje, razzsajanje in pretepanje naših slovenskih fantov.

Na Slovenskem je navada, da fantje svoja dekleta v krčmo vodijo. Tukaj bi bilo kaj tacega pa nespodobno. Sploh se ljubezen neporočenih nikjer v javnosti ne sme prikazati. Le enkrat sem videl na kmečkem plesu, da je fant imel svoje dekle pri sebi; držal se je je pa tako trdo, da niti on z nobeno drugo ni plesal, niti ona ni smela z drugim plesati, ko z njim. Na Slovenskem bi se takemu vsi smejali.

Noša Tirolcev je v raznih dolinah različna, da ni skupnega, občnega pravila. Po zunajnosti so moški krepke, čvrste postave, bolj majhni, nasajeni. Ženske niso tako lepe, kakor na Slovenskem, tudi imajo preveč moškega na sebi, da bi bile ljubeznjive. Žene na Tirolskem so zelo rodovitne: po deset in več otrok ni nič nenavadnega, toda otroci pomrjejo večinoma že v mladosti.

Prijetno je v Tirolih le za Tirolca. Slovenec se strašno dolgočasi; on zdihuje po svojih prijetnih vinskih gričih, po pisanem polji, po bistrih domačih rekah; najbolj pa po veselih družbah slovenskih, po srčnih prijateljih, po sladkem slovenskem petji, po dolenskem vinu in po prijaznih Slovenkah.

Velikanske Tirolske gore in med njimi ozke doline, v katerih je človek zaprt, kakor v ječi, divje, vedno motne reke, se Slovencu ne dopadajo. Tirolci niso veseli, ne odkriti, ne pristrčni; redko petje Tirolsko ni vstvarjeno po slovenskem čutenji, ga ne more navdušiti in razvedriti; vino je popačeno in drago, dekleta neprijazne.

Dragina je velika: navadno kosilo brez vina, ki se dobi v Ljubljani za 25 kr., stane v Tirolski vasi 40 krajc. Goveje meso je zelo drago; moka, žito, vino, vse je draže, ko pri nas. Drva so na vasi bolj draga ko v Ljubljani.

Povsod je dobro, domá je najboljši!

H.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

IV.

Policijski komisar.

Po lastni prošnji sem bil premeščen v mesto T., kjer sem bil še le kakih 14 dni. Skoro z mano vred je bil imenovan eden mojih sošolcev za policijskega komisarja v istem mestu, pa je prišel nekoliko za mano tje. Bil je, dasiravno še mlad, vendar-le znan zavoljo svoje bistrumnosti in prekanjenosti; vsled teh lastnosti se mu je bilo posrečilo, že marsikateremu hudodelniku na sled priti in ga zasačiti, katerega nihče drug ni mogel zaslediti. Še le pred kratkem je bil prijel nekega glasovitega tatú, ki je dolgo časa vsem sodnijam osle kazal. To zadnje delo je bilo najbrže vzrok, da je postal policijski komisar v T., kjer se je marsikdaj kaj zgodilo, ne da bi bili prišli hudodelniki pravici v pest. Meni je bilo zelo všeč, da je bil sem poslan, nekaj, ker sem mu zavoljo njegove marljivosti in bistrumnosti privoščil to za njegova leta visoko službo, več pa še zavoljo tega, ker mi je bil z njegovo osebo dan vrl pomočnik na stran, ako bi ga potreboval.

Moj prednik je bil še dosti delaven mož, kajti ko sem nastopil svojo službo, je bil kup zaostalih aktov v primeri s silnimi opravki, katere je imel, zelo majhen. Jaz sem ga toraj kmalu pregledal in jel nadaljevati njegove preiskave. Ravno sedim zamišljen v nek zapisnik prič, kar prinese sluga telegram do sodnije. Hitro ga

odprem in berem. Bil je od sodnije na D. in glasil se blizo tako-le:

„Rihard Kravs, računski vodja pri trgovcu M. na D., je sumljiv, da je okradel svojega gospodarja in z vkradenim denarjem zginil. Najbrže se je obrnil proti mestu T. Če se zasači, naj se pošlje sem.“

Telegramu je bil pridjan popis njegove osebe. Jaz storim, kar se v takih slučajih more storiti, in pošljem telegram svojemu prijatelju komisarju, do katerega bi bil moral prav za prav adresiran biti. Ta razpošlje vse svoje podložne organe ogledovat po mestu, dva pa sta bila postavljena na kolodvor, da bi ga prijela, če bi s kakim vlakom prišel.

Drugo jutro sedim zopet v pisarnici. Da bi bili kje po telegramu popisane tujca prijeli, o tem ni bilo nič še slišati, moj prijatelj komisar, s katerem sem bil v kavarni zajutrkoval, je bil te misli, da se je begun drugam obrnil ali vsaj se memo našega mesta naprej peljal, če je že hotel do morja priti; če bi pa utegnil še le priti, ne bo ušel. Ko sem mu bil jaz opomnil, da telegram gre hitreje od železnice, je rekel: „Na to se ni ozirati. Telegram je bil oddan, ko se je zapazilo, da ga več ni ali marveč, ko se je to policiji naznanilo. Zarad tega je morda že Bog vé kje, ker je gotovo za to skrbel, da se hudodelstvo njegovo in beg par dni ne zvé.“

Da so besede mojega prijatelja resnične, to sem vedel tudi že iz lastne skušnje, kajti policija in sodnija imate preveč potov, predno vse natanko izveste. Zato sem se zopet zamaknil v zapisnik, pri katerem sem bil prejšnji dan ostal.

Kmalu na to pa vstopi trgovec M. bledega obraza in me prosi, da bi smel z mano spregovoriti besedo ne kot s sodnikom ali uradno osebo, marveč kot z juristom, ki pozna vse postave.

„Če vam morem kaj pojasniti,“ rečem jaz in mu mignem, da se vsede, „z veseljem bom to storil. Le govorite, prosim.“

„Jaz sem nalašč povdarjal“, prične trgovec, ko je sedel, z nekoliko tresečim se glasom, „da bi vas prosil pojasnila, ne da bi zlorabili moje zaupanje, ker ne želim, da bi bila moja izpovedba predmet sodnijski preiskavi, dasiravno me je ta reč hudo zadela. Če bi mi ne hoteli obljubiti, da obdržite, kar bi vam povedal, za-se, potem rajše molčim in bom čakal, kar pride.“

Jaz moža nekoliko pomirim, vendar pa povdarjam, da, če gre za kako hudodelstvo, bi ne mogel stvari za-se obdržati, ker mi prisega in dolžnost nasprotno veljate.

Trgovec se na to malo premišlja, petem pa zopet prične:

„Se vé da, vi ste c. kr. sodnijski uradnik, tedaj nikdar privatna oseba, kakor smo mi drugi.“

„O pač, v kavarni ali gostilni smo tudi mi privatne osebe in nikakor ne mislite, da vse porabimo za sodnijske preiskave, kar tam zvemo.“

„Dobro! Reciva toraj, da sva v gostilni in da vam jaz pripovedujem nekaj, kar sem nekje bral, ki mi pa ni po vsem jasno, toraj bi vas prašal, kaj bi bilo po vaših jurističnih mislih storiti meni, če bi prišel v tak slučaj, o kakoršnem se bere v — — nekem časopisu.“

„Zanesite se na to, da bi vam jaz reč pojasnil, kolikor bi bilo v moji duševni moči.“

„Hvala! Tedaj prosim, da bi me par minut poslušali. Mislite si očeta precej bogatega, ki ima sina, katerega je dal izučiti v vseh trgovcu potrebnih vedih, potem pa, da bi se trgovstva tudi praktično navadil, dal mu v svoji trgovini službo blagajnika ter mu odmeril dosti lepo plačo za ta posel. Vkljub visoke plače pa je sin porabil več, kakor zaslužil, ker se je navadil ne-

rodnega življenja, igranja itd. Denar za vse to je jemal iz očetove blagajnice in na skrivnem prodajal kosove iz očetove tržnice. Oče je to sicer zapazil in ga večkrat hudo prijel; tudi je gledal na to, da bi sinu ne bilo prilike do takega ravnanja; pa sin, to zapazivši, jel je delati dolgove, ker je sinu bogatega trgovca vse rado posojevalo in upalo.“

(Dal. prih.)

Naši dopisi.

Spod Snežnika na Notranjskem 21. julija. — Pretekli teden je po naših krajih popotoval za povzdigo mlekarstva v domači deželi ves vneti g. župnik Mesar. Prva skrb mu je bila, se prepričati o stanu tukajšnjega sirarstva, in ko je to nekoliko pri ovčjerejcu Ovčanu v Trnovem izpraševaje in zraven podučevaje storil, se je nepomudno še koj tisti dan podal v Gozd pod Snežnikom in sicer k stanariji imenovani „pri mrzli za Vilharjevem vrhom“, da vidi vse planšarstvo in opazuje za čas sirjenja dotično ravnanje ondotnega stanarja. Močno je veselilo gosp. Mesarja, ko mu je bilo pred odhodom v Gozd od Zagorskega gosp. župnika zagotovljeno, da hoče skrbeti, da se bo drugi večer zastran poduka o umnišem sirarstvu več poslušalcev zbralo v čitalnici pri gosp. Domicelj-u, kar se je tudi vresničilo in zvečer po opravljenem poljskem delu zbralo mnogo ovčjerejcev iz okolice in tudi družih častitih poslušalcev. *) — V svojem po tukajšnjih okoliščinah prav dobro vmerjenem govoru je gosp. Mesar zastran planinskega gospodarstva posebno obžaloval pomanjkanje hlevov za ovce v mrzlih nočeh in slabem vremenu ter neskrbnost za umno porabo gnoja in trebljenje planine. Te nepristojnosti je prav resnično pred vsem pripisoval žalostnim tukajšnjim razmeram, ker ovčjerejci vselej le za eno samo leto gotove kosove paše (letos tukaj, drugo leto tukaj, ali pa nikjer) v Snežniškem gozdu v najem dobé, in tako ni za nje spodbude zboljševati paše in postavljati hlevov, pač pa bi lahko vsaki najemnik za sirarstvo potrebnega orodja več več in boljšega si napravil, ker ga prinese in spet lahko odnese. Z vednim ozirom na mnogotere tukajšnje pomanjkljivosti pri prostorijah, orodji in izdelovanji sira je boljše umniše sirarstvo priporočal ter prav umevno in prepričavno lastnosti mleka ter vse delo pri sirjenji in njega vzroke v kotlu in naprej, da pride sir iz primerne tiskalnice na čedno palico za solenje, kjer spet potrebuje prav skrbnega daljnega ravnanja, da se dobro obnese. Korist in vredbo sirarskih družeb je prav jasno razlagal in dokazal ter priporočal, naj bi tako družbo v Zagorji že kar v vasi, kjer precej živine imajo, pravilno ustanovili; sploh v vsem govoru je kazal govornik, da je mojster v tej stroki kmetijstva ter še mnogo domačiji naši koristiti zamore. Bog daj, da bi

*) Tudi sicer smo zvedeli iz več krajev, da je naš gosp. Mesar na svojem popotovanji, kakor je prilika nanesla, tudi posamezne ovčjerejce skrbno podučeval in šel v dotični razgovor celó v Jablanico k znanemu pridelovalcu obilega sira g. Fischer-ju, pa tudi obiskal na Ravnem grof Hohentwartovo mlekarijo, kjer je našel ondotnega oskrbnika gosp. Stuhli-a jako vnetega za boljše sirarstvo. Nadjamo se, da bo gosp. župnik sam kaj več poročal o svojem popotovanji, ker stvar je za našo deželo velike važnosti, da to, kar ona ima, obrne na večji dobiček kakor dosihmal, ko so domačini naši delali in ravnali, kakor so sami znali brez znanosti, kako z veliko večim dobičkom ravnajo v družih deželah. Rodoljubni naš g. Mesar zdaj po takem še le ledino orje; če pa njegovi nauki padejo na rodovitna tla, prerodila se bode ledina v veselo plodno polje.

Vred.

tudi uradnikov po volitvah ne spravljajte v zadrege; saj Vam je znana resnica, da nihče ne more služiti dvema gospodoma.

Pustite poslednjič na strani še posebno vse take, ki napenjajo vse žile, da bi našo deželo ponemčili in jo v nemštvo vtopili, kajti to bi nas izneverilo materi naši domovini in bi v nevarnost spravilo vse cesarstvo, ker bi sovražnik njegov toliko lože lakomne svoje roke stegnil po njem.

Mi želimo Avstrijo jednotno, mogočno, slavno, vsem narodom pravično, zato pa tudi želimo mirno spravo in slogo med vsemi narodi na podlagi svobodne, vsem narodom pravične ustave. Mi želimo povzdigo duševnega in svetnega blagostanja našega naroda. Mi zahtevamo veljavo domačega našega jezika v šolah, uradnih in splošnem življenju, da domači nismo tuji v lastni domovini. Mi želimo polajšanje davkovskih bremen, ki našo deželo še posebno težé. Na kratko rečeno: mi želimo vse in le to, kar je na korist in srečo milemu našemu narodu in na blagor Avstriji!

Rojaki! po teh načelih volite tudi Vi poslance v naš deželni zbor in srečna bode domovina.

Vsakemu rodoljubu je tedaj zdaj sveta naloga, in do vsacega se stavi iskrena prošnja: naj razširjuje naše besede v narodu, da se vsak volilec zavé svoje dolžnosti do domovine svoje in da po tej dolžnosti prosto voli brez strahu, da se komu zameri, ali da komu na ljubo voli zoper svojo vest! Volitev je po cesarski postavi popolnoma prosta, sicer ni volitev, ampak tlaka le sužnjega človeka.

Ako narod pri sedanjih volitvah ne zmaga, žalostna mu osoda! Ravnopravnost nam ostane le mrtva črka na papirji. Zato, dragi rojaki! pazite, delajte, da se srečno izidejo volitve. Razjasnite, komur je razjasnila treba, odkrijte prilizovalce, katerih besede se ne skladajo z djanjem in le ljuliko sejejo med pšenico!

Poslušajte naš glas; poslušajte našo prečastito, od nekdanj za narod vneto duhovščino in glas takih mož, od katerih gotovo veste, da so rodoljubi! Naši navsveti naj Vam veljajo; zato dajte vsi svoje glasove le takim, ki Vam jih mi priporočamo, sicer, ako se kdo le svoje misli drži, ne pomaga svojemu nič, pa kriv je tega, da se razcepijo glasovi in da ne zmagajo naši.

To je sporočilo naše!

Ako Bog dá in edinost rodoljubov, zmagali bomo!

Da se zgodí, delajte, mili rojaki, do zadnje ure pred volitvijo!"

V Ljubljani 11. dne januarija 1867.

Národní volilni odbor za vojvodstvo Kranjsko.

Dr. Jan. Bleiweis, deželni odbornik in odbora predsednik. Baron Jan. Schloissnigg, bivši cesarski namestnik. Baron Anton Zois. Dr. Lovro Toman. Luka Svetec. Anton Kos, stolni prošt. Dr. Jan. Pogačar, stolni dekan. Jan. Novak, kanonik. Jož. Pavšler, kanonik. J. Poklukar, kanonik. Jož. Zupan, kanonik, mestni župnik. Juri Volc, kanonik. Dr. And. Čebašek, profesor. Dr. L. Vončina, profesor. Dr. E. H. Costa, mestni župan, dr. Jož. Orel, Pavel Auer, Jož. Blaznik, Jož. Debevec, Miha Pakič, Jožef Pleiweis, France Resman, Jožef Šventner, Fr. Souvan, dr. Zupanec, dr. Valenta, Blaž Vrhovec — mestni odborniki, Fid. Terpinec, predsednik družbe kmetijske, V. C. Zupan, predsednik kupčijske zbornice, J. N. Horak, podpredsednik, Jan. Jamšek, Jan. Več, Matevž Schreiner, Pavel Skalè, France Mali, Jožef Strzelba, Gustav Tönnies — odborniki kupčijske zbornice.

Slovensko slovstvo.

* *Iz sodnijskega življenja. Mikavne povesti iz življenja hudodelnikov.* Spisuje Jakob Aléšovec. Ponatis iz „Novic“. I. zvezek.

Tako je naslov lični knjižici, ki je ravno zdaj prišla na svetlo. Bralcem „Novic“ so sicer povesti, ki se v nji nahajajo, znane, vendar bo tudi njim, kakor drugim vstreženo s posebnim natisom, v katerem mikavne povesti niso pretrgane, kakor po časnikih. Povesti so vseskozi pisane v lahko umevnem jeziku, spletke mikavne in kakor nam je znano, so se prikupile že po „Novicah“ slovenskemu občinstvu; vrh tega niso nikakor polzke, pohujšljive za nikogar, dajó se lahko v roke starim in mladim, ženskemu in moškemu spolu. Le škoda, da jih je malo število natisnjenih, ker prepričani smo, da bodo naglo vsi zvezki našli pot med bereče občinstvo. Cena zvezka je 30 kr.; dobivajo pa se pri pisatelju in v Blaznikovi tiskarni v Ljubljani.

Spomini na zadnji deželni zbor Kranjski.

Zadnjih 12!

Za vero, za cesarja, domovino
Do smrti zvesti vselej mi stojimo;
Al žalibog! nekteri so odpadli,
Sovražniku služiti se navad'li!
Ojstró naj ród nas, zgodovina sodi,
Sodnik pa Večni obéma mili bodi!
Poslanec naj se sodbe ne bojí,
Ki za zastavo sveto se borí!

—rb—

Mnogovrstne novice.

* *Potres v južni Ameriki* na meji Kolumbije in Venezuele je bil nedavno tako grozovit, kakoršnega zgodovina le malokedaj pomni. Mesto Cuenta je popolnoma razrušeno, ne ena hiša ni cela ostala; število ljudi, ki so smrt storili v tem potresu, znaša okoli 5000. Ravno tako so popolnoma razdjana mesta in sela Rosario, San Antonijo, Capacho, Guasuno, San Juan de Wrena, San Capetaro, San Christobal, Tarida, Soberatiro de Grila in še več drugih. V Cuenti ni kamen ostal na kamenu. Število mrtvih znaša tričetrť vseh prebivalcev. To malo ljudi, kolikor se jih je rešilo pogina, prebiva sedaj v okolici prejšnjega mesta. Groza je videti ranjene, ki nimajo nikakoršne postrežbe. Tatovi in razbojniki stanujejo sedaj v nesrečnem mestu; kdor more, ta ropa; smrad je strašen od živine, ki je poginila in po ulicah gnjije. Vulkan, ki je potres naredil, ni še nehal bljuvati ognja; potresov tedaj še zmirom ni konca ne kraja.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnikar.

Spisuje Jakob Aléšovec.

IV.

Policijski komisar.

(Dalje.)

Kaj je oče na to storil“, mu sežem jaz v besedo. „Kaj bi storil? Plačeval je, da ni prišlo njegovo imé po mestu ob zaupanje. Vendar je povsod, kjer je plačal kak dolg, za trdno izrekel, da odslej ne bo pla-

čal ne solda več. A tudi to ni pomagalo, zlasti pri judih mu je bilo denarja na ponudbo, kolikor bi ga bil hotel, se ve da, za visoke obresti.“

„Hm, to je sitno, zato bi bili morali vi javno nanznati, da za sinom ne plačujete dolgov“, pravim jaz, nalašč zasukaje tako, kakor da bi bil tisti oče on sam in govoril o svojem sinu.

„Tega nisem hotel in ne smel“, odgovori trgovec, vjemši se v mojo past, „ker bi bilo škodovalo mojemu trgovskemu imenu. Pa — prosim — zdaj prideva do glavne stvari. Včeraj sem ga poslal z menjicami do trgovca L., da bi pri njem dobil 12.000 gold. Sin gre in ni ga več nazaj — do davi, ko pride v mojo spalno sobo in mi pové, da je ves denar zaigral.“

„Zaigral tak znesek!“ pravim jaz zdaj tudi res osupnjen. „Kje li ga je zaigral? Se v tem mestu tako visoko igra?“

„Tega tudi jaz nisem vedel, dokler mi ni povedal, in to je storil še le davi. Toda prav za prav: zaigral ga ni, marveč pograbil ga je policijski komisar, ki je družbo pri prepovedani igri zasačil.“

„Tako? Potem je denar tudi zgubljen, kajti po postavi ima policija oblast, pobrati ves denar, ki ga dobi na mizi, kjer se igrajo prepovedane igre. Vendar, kako se je vse to zgodilo?“

„Nad kavarno L. je posebna soba, katero je najel kavarniški strežaj nalašč za neko družbo, ki se tam shaja in vsaki večer „makao“ igra in sicer za velike zneske. V to družbo je bil zašel pred kratkim tudi moj sin. Da se pride v sobo, treba je pokazati strežaju, ki pred njo stoji, posebno karto. Ta strežaj ima tudi povelje, če pride kaka policijska oseba, katere on vse dobro pozna, tje in hoče iti v sobo, pritisniti gumb pri vratih; na to zažvenklja v sobi zvonec in ko bi ta policijska oseba vstopila, najde le ljudi, ki tarokirajo, kajti vse druge karte se zmečejo v omarico v steni vzdano in se zdršajo v stranišče. Tako bi policija ne mogla nikdar zasačiti igralcev pri prepovedani igri.“

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

V Gorici 1. avg. — Rešena je neka stvar pri nas, ki se je dolgo dolgo pletla. Državno izobraževališče za učiteljice, in to za vse Primorsko, ustanovljeno je v Gorici. Vsled tega neha dosedanje nepopolno izobraževališče pri Uršularicah. Novo učilišče bode gledé učnega jezika mešano — pol narodno, pol nemško, ter naslonjeno na nemško dekliško šolo lani vpeljana. Spremeni se pa ta vadnica v tem, da se bode učil v vsakem njenih razredov po 3 ure na teden, tudi slovenski, oziroma italijanski jezik kot predmet. — V prihodnjem šolskem letu se odpreta na izobraževališču najbrže 2 tečaja za Lahinje, katerih je sedaj pri nunah veliko; za Slovenke pa, katere niso imele do sedaj nikake pripravljavnice — razen menda v Kobaridu — in katerih ni toraj za zdaj še dovolj godnih za izobraževališče — odpre se en razred. Ravnatelj novemu zavodu je dosedanji ravnatelj tukajšnjega moškega izobraževališča g. Pet. Rajaković. Z njim vred je imenovana glavna učiteljica, dosedanja voditeljica nemške dekliške šole g. Ana Reinisch, Dunajčanka. Potem prestopi na novo učilišče skor vse učiteljsko osebje sedanjega izobraževališča za učitelje*), zakaj to ne bo odsihmal več v Gorici, ampak v Koprju, in sicer preuravnano tako, da se bode po slovenski, hrvaški, itali-

*) Gosp. profesor Luk. Lavtar je danes imenovan za Maribor. Pis.

janski in nemški podučevalo. — Tako imate zdaj Goriška in Istra vsaka svoje državno izobraževališče za vso Primorsko. V Trstu vzdržuje sicer mesto posebno žensko izobraževališče, al težko, da bo moglo konkurirati z Goriškim. Izobraževališče za učiteljice, v katerem se bodo pa brez dvombe izobraževala tudi dekleta iz tistih hiš, ki želé nakloniti svojim hčeram višo omiko — sega globoko v prihodnost in je gotovo večje važnosti, ko moško enako učilišče. — Mi bomo sodili drevo po sadu. — Po preselitvi moškega izobraževališča v Koper morala bi dosledno dosedanja deška vadnica (4razredna) nehati, pa ne neha, ampak ostane še dalje kot 3razredna šola in obdrži tudi ime „vadnica“, ker se bodo učiteljske kandidatkinje tudi vanjo hodile vadit. Prav za prav pa bo ta šola, kakor dosihmal, pripravljala otroke za nemško srednjo šolo. Namesti 4. razreda deške vadnice bode ustrezal potrebam srednjih šol dosedanji že 2 leti obstoječi pripravljavni razred, v katerega prestopajo otroci lahko iz 3. vadničnega, ali tudi s kmetov, če so dovolj godni. Pripravljavni razred je pod vodstvom gimnazijalnega, oziroma, realkega direktorja.

Novomesto 28. jul. (Oglas.) Odbor za zidanje „narodnega doma“ v Novem mestu daje na temelju sestavljenih in pregledanih računov o finančnem stanju tega podvzetja od 1. februarja leta 1873 do konec aprila 1875. l. sledeči pregled do občnega znanja: Dohodki. 1. Darila posamesnih rodoljubov in narodnih društev 2915 gold. 95 kr., posojila domoljubov na dolžna pisma 2784 gold., denarji na menjice izposojeni 6100 gold., razni dohodki 38 gold., skupni znesek dohodkov 11.837 gold. 95 kr. Stroški: Za zemljišče 2260 gold., za materijal in delo 8645 gold. 74 kr., obresti za izposojene denarje 721 gold. 28 kr., razni stroški 232 gold. 23 kr., skupni znesek stroškov 11.859 gold. 25 kr.; če se odštejejo dohodki 11.837 gold. 95 kr., ostane primanjkljaj 21 gold. 30 kr. Od vpisanih daril in posojil še ni izplačanih 2776 gold. Podpisani odbor si šteje v svojo dolžnost, da izreče vsem p. t. rodoljubom, kateri so se ali z darili ali posojili vdeležili zidanja prvega narodnega doma na Slovenskem najsrčnejšo zahvalo s prošnjo, da blagovolijo tudi vprihodnje še po mogočnosti podpirati narodno podvzetje. Ob enem pa tudi prosi odbor vse častite domoljube slovenske, ki še ali niso pristopili kot podporniki narodnemu domu, ali so pa zaostali v plačevanju vpisanih doneskov, da izvolijo kmalu pristopiti in poslati obljubljeni podporo, da se kakor hitro mogoče izvrši blaga naprava, ki bo steber narodni reči na Dolenskem. Poslopje se bo letos toliko dodelalo, da se bo mogla narodna čitalnica preseliti v pritlične prostore.

Grof Josip Barbo,
predsednik.

Janko Poljanec,
tajnik.

Opomba. Natančnejši račun, kakor tudi imenik vseh podpornikov narodnega doma se bo kmalu dotičnikom poslal.

Iz Trne na Notranjskem. (Nesreča po smodkah.) Ko se je tukaj v nedeljo 25. julija cerkvena slovesnost sv. Iliju, patronu te cerkve, obhajala, so to slovesnost tamošnji fantje želeli s streljanjem povikšati, ter so kupili strelnega praha in odločili za streljanje sposobnega fanta. Nesrečnež pa je med tem opravičeno smodko (cigaro) pušil, pade mu otrinek od smodke v strelni prah in v istem hipu vrglo je fantalina znak tako, da je skoro mrtev obležal, pa tudi nekoliko družih poleg njega stojičih poškodovanih bilo. Tako ga je smodka izplačala. Zapomnite si to, tobakarji! da smodka in strelni prah ne jesta iz ene sklede, in kdor strelja cerkvi na čast, naj položi pipo ali smodko iz ust!

stvu lepih izgledov, ampak ga slepari; ne pobožnost in ljubezen do bližnjega, marveč pohujševanje in samopridnost bivata v njih. Posvetna duhovščina sicer opravlja maše in druga opravila duhovska, al za to zahteva kar največ more, v drugem pa jej ni mar za čedico svojo. Zavoljo tega duhovščina ne vživa niti pri najnižih niti pri srednjih in najviših stanovih časti in spoštovanja, pač pa so besede kakor: „bat'ka (oče) dere žive in mrtve“ vsakemu kmetu gladke. V veliko pohujšanje vernikov se nahajajo zednji čas med duhovščino ljudje, ki prav čisto nič ne verujejo, so tedaj nihilisti, katerim ni mar za nobeno reč. Kdor vidi duhovna opravila popolnoma neverne ljudi opravljati, kdor jih sliši pri razuzdanih posvetnih veselicah in pri kupici žganja zaničljivo govoriti o cerkvenih obredih in kdor vidi njihovo po vsem pohujšljivo življenje, mora spoznati in pritrditi temu, da vse to le pospešuje vničenje pri nas že tako zelo razritega verskega čutja.“

„Tako opisuje Ruski pisatelj stan vere carstva. Enako se glasi sodba vseh nepristranskih o tistih cerkvah, v katere se država brez ovire vtika, posebno o nemškem protestanstvu, o katerem bi se dalo v marsikakem obziru še kaj reči. Če je naša cerkev drugačna, zahvaliti se ima za to le možu na skali, ki od časov Petra sem nikdar dremajoč čuje nad njeno neodvisnostjo od države in rajši nevesto Gospodovo pelje na krvavo pot mučenja, kakor da bi pripustil ponižati jo do dekline države.“

Mislimo, da so to dovolj krepke besede in da ne morejo biti glas upijočega v puščavi. Zato jim nimamo mi nič pridjati.

Slovensko slovstvo.

* *Glediške igre za slovensko mladino.* Pod tem naslovom je začel izdajati gosp. Ivan Tomšič, učitelj na c. k. vadnici v Ljubljani, gledališke igre, ter za poskušnjo začel s prvim zvezkom, v katerem nahajamo iz „Vrtca“ natisnjeno „Star vojak in njegova rejenka“, ki jo je poslovenila Barbka Höchtelova. Ako se tega 1. zvezka toliko prodá, da izdatelj poleg truda svojega vsaj nima denarne škode, nadaljevati hoče zbirko gledaliških iger. Cena lično vezani knjižici, ki se dobiva pri Vrtčevem vredništvu v Ljubljani, je 20 krajc.; po pošti 22 krajc.

O principu: ali ugajajo gledališke igre šolski mladini ali ne, menda ni pravde več, kajti igra je le forma za isti dobri namen, mladino učiti pravilnega slovenskega jezika, in prav dobra forma je, ker združuje znani „utile dulci“. Treba le, da se izberó mladini primerne igre, za to pa nam daje imé skušenega izdatelja — učitelja — gotovo poročstvo in to izpričuje prvi zvezek. Zato toplo priporočamo drobno knjižico vsem prijateljem slovenske mladine.

Mnogovrstne novice.

* *Letošnja letina* se kaže v našem cesarstvu sploh slabeja kakor se je pričakovala. Ker se enake novice poročajo tudi iz drugih dežel: iz Ruske, Nemške, Švicarske, Laške, Francoske in Angleške, zato je žitna cena in cena moke povsodi poskočila. Angleško bo tujega zrnja potrebovalo 65 milijonov centov, Laško 7, Nemčija 7, Švicarsko 5 in Francosko 3 milijone centov. Pšenice cent je v Bukovini po 3 gld., v Varaždinu po 4 gold., v Gradcu po 4 gold. 11 kr., v Celovcu po 4 gold. 12 kr., v Ljubljani po 4 gold. 70 kr., v Pešti po 5 gold. 67 kr. in na Dunaji so 89 funtno plačevali že po 6 gold. 75 kr.

* *Na Ruskem* imajo letos — nasproti drugim deželam — od 23. dne u. m. veliko vročino brez dežja in s polju škodljivo sušo. Okoli Petrograda so neki vsi gozdi kakor od vročine osmojeni.

* *Od kodi cilindri*, to je, klobuki z visoko štulo? Angleški časnik trdi, da Tibetanci v srednji Aziji so take klobuke že pred sto leti nosili, in sicer različnih barv: navadni ljudje bele, uradniki črne, menihi rumene, veliki lama, to je, najvišji ondašnji častnik, pa kot škrlat rdeče.

* *Za tistih 20.000 gold.*, ki se imajo po smrti cesarja Ferdinanda Milega po ukazu presv. sedanjega cesarja med revne v Pragi razdeliti, se je oglasilo 6506 prošnikov.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

IV.

Policijski komisar.

(Dalje.)

„A, to je prav umetno,“ spregovorim jaz, „ali so pa vsi udje te igralske družbe drug drugoznega poznali?“

„Ni bilo treba, kajti brez karte ni mogel nihče v sobo, karte je bilo pa le težko dobiti in sicer s pomočjo kakega popolnoma zanesljivega uda. Igralo se je le ponoči in ta čas so bila okna popolnoma zaprta, da od nikoder ni bilo videti luči v sobi.“

Meni se prav zanimivo zdi, kar mi mož pripoveduje, zato poslušam z vso pazljivostjo, ko nadaljuje:

„V to družbo je bil moj sin zašel in sicer še le sinoči, ko so njegovi prijatelji zapazili, da ima mnogo denarja pri sebi; ker je rad igral, mu ni bilo treba posebno prigovarjati. Zvečer ga vlečejo gori v sobo, kjer se je bila igra že pričela. Igra se visoko, stotaki in tisučaki so kar tako letali sèm ter tjà po mizi zdaj k temu, zdaj k onemu. Moj sin, ki take visoke igre še ni nikdar videl, strmi in gleda, a ker le ne nehajo vabiti ga, jame staviti in zgubi brž par tisučakov. Na to ga povabijo, da bi on dal banko; dá jo — in zgubi. Kri mu gre v glavo in tako daje banko naprej do zadnjega tisučaka. Če bi bil še tega zgubil — mi je rekel — potem bi se bil končal, kajti očetu pred oči bi se ne bil več upal.“

„Tedaj ga ni zgubil?“

„Ne! Pri zadnjem tisučaku se vstavi nesreča in prične sreča; že je pred njim na mizi kup denarja, po njegovih mislih več nego je bil vsega zgubil. Ravno hoče odložiti karto in spraviti denar, kar stegne tujec, ki je bil prej mirno za igralci stal in gledal, svojo roko po kupu denarja in pravi: „Stojte! V imenu postave! Jaz sem policijski komisar!“ Vse skoči kviško in se pogleduje, tujec pa pograbi denar, ga zavije v polo papirja, zapečati in dá zapečatiti tudi dvema izmed nazočih. To vse se je godilo hitreje, nego vam jaz morem praviti — mi je rekel sin, ki je popolnoma ob zavest meglenih oči zraven stal. Na to tujec ali prav za prav novi policijski komisar vzame paket, zapiše imena nazočih v svojo listnico, se prikloni in gre, zapustivši družbo osupnjeno.“

„Haha!“ si mislim jaz sam pri sebi, „moj prijatelj je res izvrsten policaj. Komaj je sem prišel in že je zajel družbo igralcev. Prav tako!“ Na glas pa pristavim: „To je sitno! Denar je na vsak način zgubljen — razen —“

„Razen?“ praša trgovec brez sape.

„Razen, če bi vaš sin mogel dokazati, da je zabledel med ljudi, ki so ga pri igri goljufali.“

„Tega ne bo mogel dokazati, kajti bili so sami znani trgovci in nekateri bogati zasebniki zraven.“

„Tak bi pa jaz skoro za gotovo rekel, da je denar zgubljen. Toda stojte, še ena pot je!“

„Katera,“ praša trgovec kakor prej.

„Ako objavite policiji, da vam je sin denar vkradel ali vsaj zaupnega mu zapravlil. Potem pride v sodnijsko preiskavo in — —“

„In — ?“

„Če bo po vašem spričevanju za krivega spoznan, bo obsojen na nekoliko let težke ječe.“

„Ne, ne,“ pa pravi trgovec hitro, „te sramote ne moji hiši! Rajši molčim in trpim teh 12.000 gold., da siravno je to tretjina vsega mojega premoženja. Kolikor sin zdaj zapravi, toliko manj bo po moji smrti imel, tedaj dela škodo le samemu sebi.“

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

Iz Zagreba 8. avg. — O vroči borbi volilni in o izidu volitev naših za zemaljski sabor ne bodem Vam pisal, a tudi o toplih simpatijah za ustanak Ercegovski ne, vsaj o vsem tem prinesó Vam naši časopisi poročil obilo. Namen mojega pisma je drug. 8. dan septembra bode 25 let, kar je prevzvišeni škup Strosmajer vladika Slavonije. Koliko je v tem četrtoletju preblagi škup storil na blagor in čast vsemu jugoslavenstvu, to z zlatimi pismenkami zapisano stoji v listinah zgodovine naroda našega. Kar je storil on, ni storil nikdo drug; po pravici mu gré tedaj imé mecená jugoslavenskega, po pravici naslov prvega sina kraljevine trojedne. Čisto naravno je tedaj, da se tukaj v stolnici prevzvišenega vladike delajo velike priprave za svečano obhajanje 25letnice njegovega škupovanja. Al tudi Vi Slovenci, ki ste mnogokrat priliko imeli dejansko prepričati se, s kako gorko ljubeznijo objame — slavni škup tudi Vas, boste gotovo tudi 8. septembra stopili v kolo jugoslavensko, kazati mu spoštovanje in zahvalnost iskreno. Samo „meminisse juvat“ — sem si mislil, zato „Novicam“ pošiljam ovi listek. *)

Iz Ljubljane. — V zadnjem našem listu o zadevah Ercegovskega ustanka omenjena in vsem tukajšnjim časnikom uradno naznanjena prepoved glasi se tako-le: „Neki tukajšnji časnik je prinesel oklic, v katerem prebivalstvo Kranjsko pozivlje doneske za podporo ustaje v Hercegovini dajati. Ker se za to javno nabiro dovoljenje ni podelilo, in ker je ta nabira sploh nedopustljiva, tak se taista vsled ukaza c. k. dež. predsedništva za Kranjsko od 3. t. m. št. 1824/Pr. s tem prepoveduje, in se imajo prestopniki postavnega kazenskega postopanja nadjati.“ Ker nam ni znano, da bi se bilo kje nabiralo za orožje in municijo ustajnikov, ampak le za podporo siromaških družin, ki so iz Ercegovine pribežale na zemljo Avstrijsko-ogerske monarhije, nas je ta prepoved tem bolj osupnila, ker človečanstvo v obče nikjer ne zabranuje milosti do siromakov, in je celó kristjanska dolžnost, da človek svojemu bližnjemu v nadlogah na pomoč pride, Slovani pod Turškim jarmom pa so nam najbližnji po krvi in veri. In še posebno mi Kranjci smo v preteklih stoletjih mnogokrat (priča temu so mnoge naše narodne pesmi) skušali divjost Turško tako, da ni čuda, ako se, kakor pri Hrvatih in Dalmatincih, tudi pri Slovencih zdaj, ko

se skušajo nesrečni trpini rešiti ne dalje strpljivega jarma, sočutje razodeva ne le z besedami milovanja, temuč z djansko pomočjo. Temveč pa smo se zavzeli nad omenjeno prepovedjo c. kr. deželnega predsedstva, ker nam zopet kaže dvojno mero vladnih ukazov: vladi na Hrvaškem in v Dalmaciji dopuščate nabiro milodarov za sirote Ercegovce, — vlada Kranjska jo prepoveduje; vlada Štajarska je ne prepoveduje (vsaj „Slov. Gosp.“ v svojem listu od 5. dne t. m. ničesa ne vé o taki prepovedi), — vlada Kranjska jo pa prepoveduje. Da milodari siromaškim begunom ne bodo Ercegovini in Bosni pomagali otresti jarm Turški, to pač ves svet vé, in toliko bolj mora zarad tega srce bolleti človeka, kogar ne navdaja neusmiljenost Slovanom in kristijanom sovražnih časnikov, kateri v eni in isti rog trobijo s Turkom, ki Slovane kristijane pod svojim jarmom „rajo“, to je, živino (psa) imenuje in ž njimi prav tako neusmiljeno počenja kakor z živino. In teh nesrečnih naših bratov je pod Turškim živinskim gospodstvom še 10 milijonov, ki koprnijo po dnevu, ki jih reši nestrpljivih nadlog! Naj bi si vendar diplomacija Evropejska zapomnila to, da gospodarstvo Osmanov v Evropi mora konec vzeti, ker stoji na nemoralični podlagi, na podlagi, ki ne pozná svobode, pravice in omike, — da pa samo po sebi ne bo se razrušilo v razvaline, ampak da mora s silo se razrušiti, kajti krvočni Turčin ne bode se prostovoljno vlegel v grob. Zatirana „raja“ je v obupu zgrabila zdaj za puško in handžar, če pa jej ne doide pomoč od zunaj, bode jo konečno zopet zatrla Turška sila, — al zdaj, za sveto reč prelita kri bo plodno seme za isto rešitev Ercegovine in Bosne, ki ste jo tudi le s silo dosegle Srbija in Črnogora. Kratkovidna je politika Ruska, ki misli nesrečnim deželam pomagati z reformami; Turk in pa reforme so si noč in dan! Angleži in Francozi tudi se ne bodo ganili za rešitev Bosne in Ercegovine, kajti oni imajo preveč milijonov v Turškem posojilu zastavljenih. Avstrija, žalibog, pa je zgubila merodajni vpliv, ker politika njena je preveč vezana na Bismarkovo, katera ne dopušča, da bi se Avstrija okrepčala s slovanskim elementom. Le Srbija in Črnogora morete pomagati zdatno, in ko bi ti vladi izpolnili vročo željo naroda svojega, v tem hipu bila bi ura rešitve nesrečnim njihovim bratom! Sam Bog tedaj vé, kaj prinese prihodnji čas.

— (Prof. Haberlandt), od ministerstva kmetijstva poslan, da zarad naprave kmetijske šole na Dolenskem ogleda posestvi Grm in Rako, se je včeraj vrnil v Ljubljano tega mnenja, da Grmu gré prednost pred Rako.

— Ravnokar slišimo novico, da pl. Fladung pride za okrajnega glavarja v Ljubljano, Dolhof v Kočevje, vitez Vesteneck pa v Litijo. — Kakor smo prerokovali, prav tako se je zgodilo.

— Imenovana sta g. Miha Pečar, bivši profesor gimnazije v Vinkovcah, za profesorja na realni gimnaziji v Novomestu, — in gosp. Jože Stritar za profesorja v Hernalsu pri Dunaji.

— (Na novo napravljene mestni dekliški šoli) je po včerajšnjem sklepu mestnega odbora za 1. učiteljico in voditeljico imenovana Marija Krašna, za 2. učiteljico Julija Moos, za podučiteljico pa Ernestina Kern in Friderika Konšek.

— (Goveje kuge na Hrvaškem) še zmirom ni konca ne kraja. Po uradnih sporočilih od 31. dne julija jo imajo še v občini Marci Križevske županije, v hrvaško-slavonski vojaški granici v selih: Bodovalezi, Novi Gradiški, Vrlovi in Orubiki Novogradiškanskega okolišča. Naj bi jo že imeli doli, ker so si sami krivi, da nimajo naše Avstrijske postave, ki kugo kmalu zaduší.

*) Hvala, srčna zahvala.

častni i slobodu zlatnu“, in se bori junaško z devizo „borbi našoj kraja biti neče do iztrage naše ili Turske!“
—d—

Pogled na Jugoslovansko.

Zemlja v Bosni in Ercegovini. *)

Bosna, od leta 1528 zemlja pod Turškim gospodstvom, meji se na severu s Slavonijo, na izhodu s Srbijo, na jugu z Albanijo in Dalmacijo, v zahodu s Krajno (turško Hrvatijo). Bosna z Ercegovino in Krajno meri 1100 □ milj in šteje 1 milijon in 200.000 prebivalcev. Dežela je čez in čez gorata; nekatere njene gore so še čez 6000 čevljev visoke; ravnin prav za prav nič nima razen onih poleg rek; njene gore so odrastki dinarskih in julskih planin; njih podnožje je večidel golo, na sredi pa so obraščene s krepko hrastovino, bukovino in smrečjem. Poglavitna reka dežele je Sava, v katero stekajo Una, Vrbas, Bosna in Drina, ona večkrat stopa čez svoje bregovje in nareja povodnji in močvirje. Silno gorata zemlja tedaj ni ugodna za poljedelstvo; čeravno se precej pridelava pšenice in ječmena, pa nekoliko koruze, vendar ta pridelek ne zadostuje za hrano prebivalcem; sočivja pridelajo prav veliko pa tudi sadja, posebno češpelj, katere umejo jako dobro sušiti, pa tudi lanu in tobaka. Vino Bosniško je jako močno, al kletarstvo je slabo, zato se tukajšnje vino ne drži več let, popiti ga morejo še mlado. Prav ugodna pa je dežela za živinorejo, zato imajo veliko konj, goved, ovac in svinj, ki jih pitajo posebno z želodom in kostanjem, tudi rib imajo veliko. Bogatih rud se ne manjka, al Turki ne dovolijo Slovanom, dotakniti se jih. Podnebje je zmerno in zdravo. Ceste so, kakor na Turškem sploh, slabe, le za tovoriti bolj ugodne kakor za vožnjo.

Slovansko slovstvo.

* Zemljevid bojišča v Bosni in Ercegovini je ravnokar na Dunaji na svitlo dal slavnoznani dr. J. P. Jordan in s tem ustregel željam vsacega Slovana, ki zdaj skrbno gleda v kraje, kjer kristijanski Jugoslovani kri prelivajo za osvobodjenje svoje iz Turškega jarma. Zemljevid, na močnem papirji, velikosti 22 do 27 palcev, obsega prav na drobno vse imenitniše kraje z gorami, rekami, jezeri itd. v Ercegovini in Bosni s sosednimi mejami Dalmacije, Vojaške granice, Srbije in Črnogore. Cena z navadnim tiskom je 20 krajc., z malanimi mejami v kartoniranem ličnem zavitku pa 25 kr. Imena krajev, gorá, rek itd. so napisana v slovanskem in nemškem jeziku. Kdor pošlje naročnino pod naslovom: „Herrn Dr. J. P. Jordan in Meidling bei Wien“, dobi zemljevid v odprtem kuvertu brezplačno. — Ker nam je že imé izdateljevo porok, da dobodo čitatelji časnikov dober kažipot na

*) Ercegovina ali Hercegovina se imenuje tako od takrat, ko je nemški cesar Friderik Štefanu Kasaću (Kosariću) podelil dostojanstvo vojvode, ki se v nemškem jeziku glasi „herzog“. Od tega časa je ostalo deželi imé Hercegovina ali Ercegovina. Štefan pa je imel s sosednimi knezi mnogo bojev, celó njegov sin Vladislav se mu je izpuntal tako, da je v brambo svoje dežele mnogokrat na pomoč klical Turške sultane in kralje Ogerske. Štefan je umrl leta 1466, zapustivši 3 sinove, med katerimi je najmlajši sultanu kot zastavljenec v pest prišel in se poturčil, ostala druga sinova Vladislav in Vladko pa sta Ercegovino med sabo razdelila v 2 kosa. Ta delitev pa je bila poguba dežele, katero je 1483. leta Bajazet II. pod Turško oblast spravil.

bojišči slovansko-turškem v roke, zato Jordanov zemljevid toplo priporočamo tudi Slovencem.

* Čitatelje „Novic“ podpisani v imenu slavjanske prosvete lepo prosim, naj pripomorejo k nabiranju narodnega blaga med Savo in Savino, med Kranjem in Celjem. Skušnje me učijo, da prebiva v vsakem mestu in trgu in v vsaki vasi človek, ki vé praviti pravljice (istorije), peti pesni in druge tem podobne reči. Zato prosim, da bi se mi imena tacihi domačinov ali domačink naznanila; potlej o priložnosti bom jih sam poprosil, da mi take reči povedó. Izročujem pa svoje rokopise „Matici slovenski“ in „Akademiji cesarski“ v Sankt-Petersburgu na Rusko.

Gašpar Križnik.

V Motniku (Post Möttnig) na Kranjskem.

Mnogovrstne novice.

* Na Ruskem imajo slabo letino; iz mnogih krajev dohajajo žalostna poročila v Petrograd, da se je žetev slabo obnesla in so mnoge uime zadele deželo; v več krajih se bojijo lakote.

* Čebele so v neki vasi na Pruskem 5. dne t. m. umorile dva konja. Blizo nekega čebelnjaka so namreč nakladali ječmen na voz, v katerega so bili 3 konji vpreženi; roj iz čebelnjaka se vsede na konje in jih strašno pikati začne; en konj se k sreči odtrga in beži; dva ostala pa so čebele kakor divje tako opikale, da sta vkljub hitri pomoči čez malo ur poginila.

* Po svojih filologičnih delih slavnoznani profesor angleškega jezika James Pincherd v Trstu je nedavno Salomonovo „visoko pesem“ v ciganski jezik prestavil, in to delo v italijanskem jeziku na svitlo dal. Ker je ciganski jezik zeló soroden s Sanskritom in Hindostanskim jezikom, bo to delo v učenih krogih gotovo veliko senzacijo naredilo. — Dr. Miklošič pa je Dunajski akademiji izročil „besednjak ciganskega jezika v Bukovini.“

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnikar.

Spisuje Jakob Aléšovec.

IV.

Policijski komisar.

(Dalje.)

Jaz se čudim tej logiki slepega očeta in ga prašam, kaj misli zdaj storiti s sinom. Odgovori mi:

„Obljubil mi je, da se bo popolnoma poboljšal, pustil dozdanjo družino in prizadeval si v kupčiji mi sčasoma toliko pridobiti, kolikor mi je zdaj zapravlil, če mu odpustim ter ga ne bom izročil sodnji. Če bo to obljubo držal, potem mi ni toliko za 12.000 glđ., kakor za to, da postane pameten in priden, ker to mi bo porok, da po moji smrti ne be premoženja zapravlil v par letih.“

„S tem ste se toraj tolašili? Vendar pa brez vse kazni sin ne bo. Pride namreč v policijsko preiskavo zaradi prepovedane igre in bo moral plačati še nekoliko kazni.“

Te moje besede so očeta zopet nekoliko ostrašile; toda „kjer je že 12 tisučakov, tam naj bo še par stotakov, če bo treba, da se le sin spametuje“, pravi oče ter me prosi, da bi jaz vse to, kar mi je povedal, za-se obdržal ter nikomur ne pravil. Ko mu jaz to obljubim, gre le malo potolažen.

Vsa ta povest obžalovanja vrednega človeka se mi je bila zdela jako mikavna in mi odprla pogled v nekatere gnjile kote meščanske družbe, iz katerih prihaja navadno naglo obožanje, obupnost in samomori, do katerih pa pravica malokdaj more, ker mora imeti prej gotove dokaze, predno sme kaj pričeti. Moj prijatelj je bil tako gnjezdo ogrenil, in to je bila gotovo velika zasluga, zaradi katere ga pa nisem nikakor zavidal. Dasi ravno vsa ta reč mene ni dosti brigala, ker so se taki prestopki pri policiji obravnavali, se vendar, ko sem popoldne naletel na svojega prijatelja komisarja, nisem mogel zdržati, da ne bi spregovoril o tej reči.

„Gratulujem, prijatelj, gratulujem,“ pravim ter mu roko pomolim; „komaj par dni tu in že tak vlov! Kakor se mi zdi, misliš na višo stopinjo kar skočiti.“

„O, le norčuj se, le“, mi odgovori nekoliko skremženih ust, „saj se je tudi tebi taka že godila in če se ti ni, se ti pač še bo; hudodelniki ne leté policiji v pest, kakor veše k luči, marveč od nje, kakor zverina od ognja.“

„Tim večja slava za-te, da si ogrenil gnjezdo, o katerem se predniku tvojemu še sanjalo ni.“

„Ogrenil? Gnjezdo?“ se čudi moj prijatelj in me ostro pogleda. „Kako gnjezdo li? O čem se ti sanja?“

„I no, o igralcih, katere si sinoči ali marveč davi že zasačil.“

„Da bi bil jaz kake igralce zasačil?“ se čudi dalje.

„Ne prikrivaj mi, saj jaz že vse vem.“

„Kaj veš?“ pa praša dalje. „Verjemi mi, pri moji veri, da mi ni besedica tvojega govora jasna.“

„Nemogoče!“ se jamem zdaj jaz čuditi, „saj si ti edini komisar tu.“

„Res da, toda vkljub temu mi je vse nerazumljivo, kar si mi pravil.“

„Ej, v sanjah vendar nisi zasačil igralcev in jim pobral denar! Ali si morda mesečen?“

Moj prijatelj se čedalje bolj čudi, jaz pa ravno tako. Ko vedno le zahteva pojasnenja od mene, vkreneva v bolj samotne ulice in jaz mu v kratkem razložim vse, kar sem po trgovcu zvedel. On me strmé poslušča in ko sem končal, pravi:

„To je res nerazumljivo! Meni se dozdeva, da se je tu zgodilo hudodelstvo, da je nekdo v moji lastnosti pobral denar, kajti zagotovem ti, jaz nisem bil ponoči nikjer in da bi bil kdo mojih podložnih kaj tacega storil, o tem mi še ni nič znano. Meni se vse zdi, da je ono lepo družbo zvit goljuf prav grdo osleparil.“

Kaj tacega se zdaj tudi meni jame dozdevati. Da pa ne bi po temoti tavalala, sklenem jaz povabiti sina trgovca k sebi, da bi na tanko opisal mi onega „komisarja“, in naznanim ta svoj sklep tudi prijatelju, ki pa meni, da bi bilo najbolje in najkrajše, ako se podava oba naravnost k trgovcu ter izprašava sina njegovega vse natančno. Napotiva se toraj k trgovcu, kateri se mene vidno vstraši. Jaz mu na kratko razložim vzrok najinega prihoda, predstavim svojega prijatelja komisarja in prašam po sinu, katerega oče brž pokliče. Ž njim se podava oba v posebno sobo, kamor gre tudi oče, ko sva mu to dovolila. (Dal. prih.)

Naši dopisi.

Iz Zagreba 23. avgusta. — V 32. listu Vašega cenjenega lista sem čitateljem objavil, da se bode 7. in 8. septembra v Djakovu slovesno objajala spomenica na 25letno biskupovanje preuzvišenega Strossmajera; a danes Vam moram naznaniti, da nameravane javne svečanosti ne bode in to zato ne, ker preuzvišeni gospod one slovesnosti sam ne želi. Naj Vam zato priobčim iz dotične okrožnice v „Glasniku Djakovačkem“,

kako sam gosp. biskup objavlja, zakaj da noče sadaj javne svečanosti, rekši: „Jaz bi se bil rad željam mnogih bratov svojih udal; al obzir na slabo zdravje moje in pa na to, da nam se en del naroda našega v krvi in muki, v tugi in nadlogi nahaja, in da nam bratovska in krščanska ljubav naklada, da vdove in sirote, ki v naši kraljevini zavetja in podpore iščejo, po mogočnosti podpiramo, napotil me je, da hočem v tihoti in samoti svečanost to obaviti.“ — Mile te besede so nova priča, kako globoko je ranjeno po trpljenji naših bratov po Ercegovini in Bosni tudi srce neprecenljivega našega velikega biskupa Strossmajera.

Iz Novomeške okolice 20. avg. (Kmetijska šola. Silne nadloge kmetovalcev. „Narodni dom“.) Marsikaj imam „Novicam“ poročati, al veselega le malo, žalostnega pa prav veliko. Veselo je to, da prof. Haberlandt je, kakor so „Novice“ že poročale, po svojem ogledu grajščino Grm vkljub vsem intrigam našel za kmetijsko šolo tako pripravno, kakor jo je pripočal deželnemu odboru prof. Povše. „Vkljub intrigam“ — sem rekel, in to je zdaj prav očitno postalo po tem, da so nekateri Rakavci osebno v prof. Haberlandta tiščali, naj vendar vidi, da le Raka je za kmetijsko šolo prava, nobeno drugo posestvo na Dolenskem pa ne. Prof. Haberlandt pa je gledal le s svojimi očmi in si ni dal očal natakni od kolednikov za Rako, ki brez ugovora je za se čedno posestvo, za šolo pa nikakor ne pripravno. — Predno pa je grajščina Grm še kmetijska šola, bila bi kmalu pogorela 15. dne t. m. zvečer, ko je po odhodu nekaterih potepuhov iz neke že zelo raztrgane grajščinske šupe jelo goreti in grajščaku Smoli pogorelo kakih 200 centov sená. K sreči ogenj ni dalje segel. — Da so toča in druge uirne poslednja tri leta okoličanom Novega mesta hudo rano vsekale, je „Novicam“ že znano, da pa tudi letos se je letina ozimine slabo obnesla, nam lahko verjamete zato, ker se kmetovalci malo kje hvalijo z žitno žetvijo. In vendar se ravno zdaj od kmetov izterjujejo davki s tako silo, da človeka srce boli, ko vidi eksekucije zadolženih posestnikov. Ne samo kmetje, temuč tudi mnogo grajščakov, ki imajo dolgá na 3, 4, 5 do 6000 gld., je zdaj v tacihih stiskah, da se bodo komaj rešili — davkarskega bobna. Kdo pa je tega kriv? Letine zaporedoma slabe, davki veliki, sem ter tje tudi nemarno gospodarstvo: vse to vdari skupaj in nadloga je velika. Al še nekaj družega je, o čemur so „Novice“ menda že letos enkrat govorile, in to je, da je okrajno glavarstvo zaradi gori navedenih vzrokov poslednja leta odlašalo z izterjevanjem davkov, zdaj pa je ukaz dobilo, vse zaostanke brez milosti izterjati. Milost prejšnjih let se je zdaj zasukala v ostrost tako, da kmetija za kmetijo gre na kant. Kmet, ki bi bil — se ve da jako težko — skupaj spravil 20 gold. za davek leto in dan, mora zdaj za 3 leta zaostalega plačati 60 gld. — od kodi pa zdaj jih vzeti? Če eksekucija seže celó na to, kar kmetovalec neobhodno potrebuje, da more kmetovati, vničen je revež in beraško palico mora v roke vzeti tudi priden kmet z družino svojo. Bog se usmili! — Zidanje „narodnega doma“ v Novem mestu pa tudi zaradi denarnih zadreg ne more prav naprej. Stvar je bila izprva začeta brez resnega prevdarka: od kodi tako veliko, za majhno in ubogo mestice veliko preveliko stavbo na noge postaviti; zdaj se kažejo posledice prevročega optimizma. — Težka, pretežka butara je naložena zdaj blagima rodoljuboma gosp. grofu Barbotu in gosp. Drag. Rudežu, ki brez hrupa žrtvujeta svojim sosedom toliko dejanske in denarne pomoči, da bi zavoženi voz spravila na boljše. Če tudi perhorisciramo partikularizem v narodnih zade-

proseči s pogledom ljudske ljubezni, bratovskega usmiljenja, božjega milosrčja. — Njihovo žalostno bitje jim bo še težje, kedar pride zimski čas, ker zoper zimske nadloge ne brani nobena streha, ne zakriva nobena cunja, ne krepí nobena jed. — Pustimo vladam modrosti in vesti ljudi, naj poskušajo vse mogoče storiti, kako da bi stalno na bolje obrnili njihovo prihodnjo osodo; al mé žene, zložimo se, da priskočimo v pomoč njihovi sedanji žalosti. Naši glasovi ne bodo ostali brez vspeha, ampak odjeknili bodo v srcu vsake matere, vsake neveste, vsake hčeri. Če nás tudi previdnost božja ni namenila za to, da ravnamo z osodami ljudstev, vendar nas je obilno nadarila s tem, da nam je podelila sladko opravilo, olajševati ljudska trpljenja iz zgolj ljubezni, usmiljenja in požrtvovanja.

V ta namen so mislile podpisane, da so dolžne razglasiti se za predvodnice združbe, ki bi skrbela na vse mogoče načine, kako da bi se vsaj nekoliko zboljšal nesrečni stan teh žalostnih beguncev.

Vsaka kakoršna koli pripomoč v denarji, ki se ali izroči le na enkrat, ali pa daje na obroke, dokler revežem ne bo dopuščeno vrniti se k svojim domačim ognjiščem, — vsaka kakoršna koli obleka, da se ž njo pokrijejo, — vsaka kakoršna koli jed, ki jih more nasititi, — vsako kakoršno koli pohištvo ali posoda, ki bi mogla služiti materam nesrečnih otročičev, — vse, vse bode sprejeto od podpisanih z enako hvaležnostjo, ter hitro in skrbno razdeljeno.

Privoljenje dotičnih oblasti družega ne bo moglo storiti, kakor to, da potrdi podvzetje, katero bo imelo svoje plačilo v zadovoljnosti svoje duševnosti, v hvaležni solzi tistih, ki bodo prejemale dobrodelstva; v blagoslovu tistega Boga, ki je razglasil ljubezen do bližnjega za pglavitno podlogo krščanske vere.

V Dubrovniku 20. avgusta 1875.

Ana Banac, Joza pl. Bersa, Toda Bošković, Dragojla pl. Giulli, Fila Fabrović, Ana grofica Pucić (omogućena) za Gjorgjića, Mila Grkavac, Dragojla Kaznačić, Ivanka baronica Lichtenberg, Matilda pl. Saraka, Ora Šarić, Križa Serragli, Luca Zore.

Mnogovrstne novice.

* *Nova silno važna najdba* se obeta svetu z mašino, ki jo je iznašel jezuit P. Martin Egger, da bode elektromagnetizem nadomestoval vodni sopar, ki zdaj goni vozove po železnicah, parobrode itd. Ta mož je duhtal to reč skozi 15 let, in izduhtal jo je tako dobro, da Dunajska akademija za znanosti in umetnosti je veliko vrednost te najdbe s tem pripoznala, da je iznajdeniku znamenito podporo za to dala, da popolnoma more dovršiti svoj elektrometer, ki se bo poslal v prihodnjo razstavo v Filadelfijo. Ako se posreči gosp. Egger-ju, prav praktično osnovati to mašino, v kateri bosta le elektrika in pa magnetizem svojo neizmerno moč razvijala, ne bode treba ne drv, ne premoga, ne vode, iz katerih se zdaj dela par (sopar). Gospod Egger je Tirolec, še mlad mož (43 let star), od leta 1852 jezuit, od leta 1866 duhoven, ter je zdaj profesor matematike in fizike na privatni gimnaziji v Mariascheinu na Českem.

* *Največa mesta* na svetu so: London s 3 milijoni in 800.000 dušami, Sučan v Kini z 2 milijonoma, Pariz z 1 milijon in 851.792, v Kini Peking čez 2½ milijona, Čan-čan-fu, Han-čan-fu, Sangtan, Singnan-fu in Canton povsod po 1 milijon duš; Novi-Jork v severni Ameriki z 942.292, Dunaj z 902.000, Berlin z 830.000, Hongkong v Kini z 800.000, Kalkuta v Indiji z 1 milijonom, Filadel-

fija v Ameriki z 940.000, Petrograd z 667.563, in Moskva z 611.960 stanovalci.

* *Asentirana dekleta.* V Lipi v Temešvarski županiji v Banatu ima zdaj nek Rumunsk sodnik tožbo zato, ker z njegovo in popovo pripomočjo je 5 fantov pri rojstvu v krstne bukve zapisanih bilo za dekleta. Zgodilo se je pa tako-le: Stariši so želeli svoje fante vojaščine oprostiti s tem, da so jih dali v krstne bukve za dekleta vpisati. Ta goljufija je prišla zdaj na dan, in 26 let stara in omožena dekleta — ker so možki — so bila za vojaški stan popolnoma sposobna spoznana in asentirana.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

IV.

Policijski komisar.

(Dalje.)

Tu nama sin, ves skesan, še enkrat pové, kako so igrali in da je tujec, ki je imel zlate prstane, zlato dolgo urno verižico in je bil sploh lepo oblečen, pri igri le gledal, da se pa za-nj ni nihče dosti menil, kajti prepričani so bili vsi, da je zanesljiv, ker drugače bi ne bil dobil vstopnice in brez te ne mogel priti v igralno sobo. Ko je povedal, kdo da je, je bil vsak preveč prestrašen, nekateri so celó iz sobe smuknili, ker vsak je vedel, da denar, kar ga je na mizi, je zgubljen. Zlasti on (sin) je bil ves preplašen in komaj vedel, kaj se je godilo. Še le ko je komisar, zapisavši nekatera imena, hotel iti z denarjem, mu je v obraz pogledal.

„Kakošen je bil ta obraz?“ praša moj prijatelj. „Je bil li meni podoben?“

„Nikakor,“ odgovori sin in skuša popisati tujca, kolikor mu je v spominu ostal.

„Kako je govoril?“ prašam jaz.

„Nemški. Zavijal pa je bolj po prusko, kolikor se spominjam.“

Meni šine misel v glavo. Kaj ko bi bil ta goljuf tisti človek, zarad katerega je nam došel telegram! V telegramu je bilo povdarjano, da govori široko prusko narečje in tudi to, kar je vedel sin povedati o njegovi vnanjosti, se je vjemalo s telegrafičnim popisom hudodelnikove osebe.

„Vi ste bili strašno osleparjeni, prijatelj“, rečem slednjič, „kajti gotovo je, da se je splazil predrzen človek v družino in si prilastil denar. Naša naloga bo, iskati ga in če ga zasačimo in ima denar še, ga boste nazaj dobili.“

„Jaz dam 1000 gold. tistemu, kdor ga zasači“, pristavi oče naglo.

„Dobro“, odgovori komisar, „to bo naše ljudi spodbujalo. Kar se tiče mene in mojega prijatelja preiskalnega sodnika, bova že brez tega storila vse, kar je v najini moči, da ga zasačiva.“

Po teh besedah greva. Moj prijatelj se podá urno v svojo pisarnico, skliče svoje ljudi, jim razloži vso reč in tudi omeni 1000 gold., katere je trgovec obljubil tistemu, ki hudodelnika zasači, ter jih razpošlje na vse strani; ravno tako žandarje po okolici. Tudi sam se napoti po mestu ogledovat in opazovat.

Po vsem tem je prišla ta reč v področje kazenske sodnije in predsednik jo je izročil meni, ker mi je bila kolikor toliko že znana. Jaz sem se je hitro in z vsomarljivostjo poprijel in izpraševal vse one, ki so bili

tisti večer nazoči, a nobeden mi ni vedel nič novega povedati. Skrivni policijski agenti, ki so imeli nalogo opazovati vse tujce in popraševati po vsih gostilnicah in prenočiščah tujcev, tudi niso nič zvedeli, kar bi bilo pomagalo nam na sled; le toliko je bilo gotovo, da oni tujec ni prenočil v nobenem znanih prenočiščev in da razen tistega čuvaja, ki je pri vratih igralne sobe na straži stal, in kateri se je spominjal, da mu je neznan človek lepo oblečen vstopnico pokazal, predno je vstopil, — se ne vé nihče spominjati, da bi bil videl človeka, ki bi bil popisanemu podoben. (Dal. prih.)

Naši dopisi.

V Gorici 29. avg. — Nemci imajo v politiki vsako leto svojo „sauere gurkenzeit“, mi v Gorici imamo te dni dobo vsake baže šolskih „Jahresberichtov“. Tukajšnji časniki, italijanski in slovenski, prinašajo krajših in daljših sestavkov o „Jahresbericht-ih“. Vsi verfasser-ji letošnjih „Jahresberichtov“ so dobili vsak svojo zaušnico. Najbolj nas je osupnila voditeljica „c. k. nemške deklinške šole“. Imeli smo jo za dobro, izobraženo učiteljico in znabiti, da v nekem zmislu tudi je, ali žalibog, da — kakor vsak človek, — imela je tudi ona svojo „schwache Stunde“, in sicer prav tisti trenutek, ko je spočela nesrečno misel, pisati — „Jahresbericht“. S tem, kar in kakor piše o svoji nemški šoli in pa o tem, kako potrebna da je taka šola v Gorici, obsodila jesama sebe enkrat za vselej, podrla je z enim vdarcem svojo — slavo. V logičnem, stilističnem in meritornem oziru je oni sestavek ogromna blamaža. Oho, gospodična Reinisch, — si tacuisses...! — Učenk je hodilo v to državno deklinško šolo 68; imela je letos 3 razrede. V „Heimatkunde“-i so se učile naše Goriške 8—9letne deklice najprej: „die alten Deutschen, Herman der Cherusker...“, sicer pa tudi: „Görz, Istrien, Eisenerz, — Wiliczka!“ — Še moram kaj omeniti o letniku višje realke. Ta kaže spredaj „nekrolog“ rajncemu direktorju Ferd. Gattiju († 4. sept. 1874), potem: „Berechnung der Brigg'schen und Neper'schen Logarithmen und der Erklärung der Proportionaltafelchen“; spisal (slovenski) prof. J. Čebular. Vseh učiteljev skup (z direktorjem) je štela realka 16, učencev 260; Slovencev 50, Italijanov 170, Nemcev 140. Maturitetno preskušnjo je izmed 7 dijakov 1 sam dobro opravil. (Na gimnaziji jih je padlo med 16 šest.) — Mestne ljudske šole so se končale 25. t. m. z mašo in sè šolsko slavnostjo — s telovadskimi izkazovanji, petjem in z razdelitvijo daril. — Deželni Goriško-Isterski zavod za gluhone me bode imel preskušnjo 1. septembra t. l. — Danes so prevz. nadškof 5 mladih duhovnov posvetili za mašnike. V petek se odpeljejo naš knez v Ljubljano h konsekraciji ondašnjega novega škofa — pa ne „mit grossem Gefolge“, kakor neumne časnikarske kavke kvasijo, ampak samo sè svojim tajnikom. — Z grozdjem gré zmirom slabše; veliko ga je bolnega in tudi zdravi grozdi se suše in vené. — Najhujšo vročino tega leta smo imeli predpretekli teden, potem je bila prišla ploha dežja z burjo, zdaj pa spet vročina raste. Krompir po nekaterih krajih vkljub suhemu vremenu gnjuje, po drugih pa ne. Prva turšica pa je sploh krasna, činkvantin in ajda sta v nevarnosti, če ne bo dežja. Češpelj je strašno veliko, breskev tudi, pa gredó iz dežele; fig, kar je prav. — Nesreča pri nas nikoli ne spi. V okolici smo že spet imeli dvoje ubojev: v Kronbergu vsled tepežnje med fanti, v Podgori pa vsled nesrečne poskušnje z revolverjem (gospodarjev sin K., dijak, je hlapca nenevarno zadel, pa se je padši tako vdaril in prestrašil, da je precej potem umrl).

Novomesto 24. avg. (Zahvala in prošnja.) Tukajšnje podporno društvo za uboge dijake vrlo dobro napreduje. V novejšem času so prispeli še sledeči prisneski: od gosp. Adolfa Fichtenau-a, grajščaka, državno dolžna pismo vrednosti 50 gold., od g. Teodora Kirchhof-a, grajščinskega oskrbnika v Krupi 10 gold., in od g. Bohutjinskega iz Fužin 5 gold. — Gosp. V. Pfeifer, državni poslanec, je napravil na Krškem na korist društva nabiro, katera je donesla 36 gold.; darovali so: gg. J. Lenk 10 gold., M. Hočevar 10 gold., dr. K. Koceli 5 gld., V. Pfeifer 10 gld. in J. Knavs 1 gld. — Tukaj napravljeno kegljanje na dobitke je prineslo društvu 63 gld. 80 kr. Gosp. Pavliček, stotnik pri 7. lovskem batalijonu, je pri tej priliki dobljeni dobitek v isti namen daroval, gospá Brunerjeva pa je kegljišče brezplačno prepustila. — Tem p. t. darovalcem izreka društveno vodstvo najtoplejše zahvalo s prošnjo, da blagovolijo tudi dalje še podpirati društvo. Sploh naj bi vsi dobrotniki in prijatelji šolske mladine pristopili temu zavodu in podpirali ga po zmožnosti. Ob enem vabi vodstvo stariše, oziroma varuhe ubogih in marljivih učencev, zlasti onih, kateri hočejo v gimnazijo vstopiti, da se zaupno obrnejo do društva, katero je zdaj v stanu podpirati učence s šolskimi knjigami in plačevati za-nje vpisnino, šolnino, kakor tudi hrano. Častiti gosp. duhovniki na deželi pa se prosijo, naj blagovolijo pridnim učencem svojih župnij z dobrimi sveti pomagati in jih k obiskovanju Novomeške gimnazije spodbujati.

Iz Vipavske doline 30. avg. e — Imel bi sicer marsikaj „Novicam“ poročati o šolskih zadevah, kako se intrige pletó, protesti kujejo itd., al kdo, ki take homatiije le miluje, more na veliki zvon obešati, kar bi bolje bilo, zimski burji izročiti, da jih nese na Grintovec! Samo le edino to rečem: sebičnost in strast ste dandanes človeštva največi nadlogi. Naj se tedaj obrnem od teh nezgod in raji povem bralcem „Novic“ kaj družega. Z letino dosihmal nismo posebno zadovoljni. Naši krušni pridelki so sicer tudi v najboljši letini majhni, ker dolina naša nima tal, da bi mogli veliko pridelati, al krompirja, ki smo ga dozdej spravili, nam je gnjilina več od polovice vzela; grozdje pa vendar še obilno bendimo obeta, kakoršne že leta in leta ne, ako nas Bog za naprej toče obvaruje; le sèm ter tjà se je grozdna bolezen vrnila. — Prihodnji mesec se že zdaj veselimo lepe slovesnosti; 50 let je preteklo, kar delajo naš visokospoštovani in na vsako stran mnogozasluženi gospod dekan Grabrijan v nogradu Gospodovem. To je redka dogodba, in če tudi se preblagi, svojemu narodu v veselih in britkih časih zmirom nepremakljivo zvesti gospod brani javno in slovesno obhajati spomin njen, ne damo mu mirú, da se ž njim očitno veselimo 50letnice duhovnega njegovega pastirstva. Mili Bog naj mu podeli Metuzalemovo starost!

Iz Ljubljane. — V nedeljo bode v stolni cerkvi slovesno posvečevanje našega novega knezoškofa gosp. dr. Pogačarja. Nadknezoškof Goriški gosp. dr. Gollmajer bodo, kakor se sliši, v pričo treh družih škofov (Celovškega, Lavantinskega in Tržaškega) opravljali konsekracijo, kateri v pričo bode poleg Ljubljanske duhovščine veliko število dekánov in družih duhovnov, ki pridejo iz vseh krajev Kranjskega, udeležiti se svečanosti, po kateri naša dežela v preteku 412 let (prvega škofa — Sig. pl. Lamberga — je dobila Ljubljana 1463. leta) dobí svojega 26. škofa. Prečastiti sedanji knezoškof so rojeni leta 1811. v Breznici na Gorenskem in za duhovna bili posvečeni leta 1834. Težko breme, kakoršno morebiti vseh prejšnjih 400 let ne, je izročeno sedanji čas vladikom cerkvenim, odkar siloviti „kulturkampf“ po vsem svetu naskokuje avtonomijo katoliške cerkve in je škofom treba pogumno in odločno brez

* *Odbor za Slomšekov spominek* je po poročilu „Sl. Gosp.“ v seji 3. septembra sprejel nasvete, vsled katerih se bo takoj začelo izdelovanje nagrobne plošče z latinskim napisom, priredjenje Slomškove slike pri krstnem kamnu v Ponkvi in pripravljanje črne plošče s slovenskim napisom, ki se bo vzdala steni rojstnega hrama Slomškovega. Za glavni spominek v stolni cerkvi je arhitekt Hartl na Dunaju poslal sicer krasen načrt, ki se pa zavolj prevelikih stroškov, katere bi nja izvršenje stalo, ni mogel sprejeti.

* *Dr. Robič*, kanonik in bivši profesor cerkvene zgodovine in prava na vseučilišču v Gradcu, je 28. dne p. m. petdesetletnico svojega duhovništva obhajal. Njegovi hvaležni učenci, posebno iz Gračke pa tudi Mariborske škofije so mu odposlali lepo latinsko pismo s pridjanimi 600 podpisi in 384 fotografijami.

* *Pruski cesar*, po svojem Bizmarku veliki preganjalec katoliške cerkve, je iz kanonov, katere je na Francoskem zaplenil, dal vlti velikansk zvon za katoliško in stolno cerkev v Kolinu. Že 1/2 leta zaganjajo zvon, ki pa še ni ne enkrat zazvonil, ker se kladvo v njem nikamor ne gane, kakor da bi se dar cerkvenega preganjalca navlašč branil pri službi božji zadoneti.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

IV.

Policijski komisar.

(Dalje.)

Meni se je zdel na prvi hip ta čuvaj sumljiv; mislil sem si namreč, da je v dogovoru s tujcem spustil ga v sobo in za to dobil plačo; zarad tega sem ga dal opazovati, kolikor se je dalo, po dveh skrivnih policijskih agentih, katera sta imela oblast prijeti ga, brž ko bi kaj sumljivega zapazila.

Poklical in zaslišal sem tudi vse železniške kondukterje, ki so bili tiste dni na poti med T. in D. vozili; al tudi teh ni nobeden vedel se spominjati, da bi bil videl popisanemu tujcu enakega človeka peljati se po železnici. Le eden teh kondukterjev se po dolgem premišljevanju spomni, da je, prevzemši vlak v M., zapazil v II. redu nekega človeka, ki je bil ves zavrit v svoj plašč in zarohnel nad njim, ko je prišel gledat karto njegovo, češ, da ga strašno v nogah trga in da gre v toplice; ta tujec, katerega je potem samega pustil, je peljal se do druge postaje od tod, tam pa je stopil iz voza in šel počasi proti izhodu. Obraza njegovega ni mogel videti, ker je bil ves zavrit.

V sili se človek prime za slamico, da bi ne vtonil, tako tudi jaz. Agenti, policaji, žandarji, ki so bili razposlani sledit tujca, so se vračali drug za drugim, nobeden pa ni zvedel ničesar. Le nek žandar je bil v okolici prijel nekega popotnega zavarovalnega agenta in ga prignal k meni, pa ta je brž dokazal, da je agent neke ondotne zavarovalna družbe in trgovca sin, kateremu je bil predstavljen, je naglo izrekel, da ta človek ni oni tujec, dasiravno mu je po obrazu nekoliko podoban; vrh tega je govoril jako slabo nemški in sicer v ondotnem narečju.

Zavoljo vsega tega se ni čuditi, da sem se poprijel onega tujca, o katerem mi je bil kondukter pravil; dasiravno sem sam malo nade imel, da bi prišel do kakega sledú, se mi je vendar zdela dolžnost, vse posku-

siti, kar bi mi utegnilo pokazati pot za tujcem. Tako se podam sam do one postaje in poprašujem po tujcu, ki je pred nekaterimi dnevi po železnici se tje pripeljal. Res toliko izvem, da je najel v vasi voz, s katerim se je odpeljal proti T. Voznik, katerega najdem po nekolikem popraševanju, mi pové, da ga je peljal do gostilnice blizo mesta; tam je stopil tujec iz voza in šel v gostilnico. Kak je bil, tega mi ni vedel povedati, ker se je skrbno v plajšč zavijal, češ, da ga po vsem životu trga.

V naznanjeni mi gostilnici, kamor se potem podam, mi pové krčmar, da je omenjeni dan res pripeljal se tujec k njemu ter prašal, če bi mogel dobiti kako sobo, ker se zavoljo prehudega trganja po udih ne upa dalje peljati.

„Jaz ga peljem v sobo“, nadaljuje krčmar, „katero imam sicer za dva tujca pripravljeno. Dá si prinesiti gori jedi in pijače, pa že čez dve uri pride sam doli, rekoč, da mu je trganje hipoma prenehalo in da gre v mesto, ker ga tam čakajo gotovo važna pisma. Meni se je to malo čudno zdelo, pa čemu bi se dalje brigal za gosta, ki plača vse pošteno, pa gré!“

Na to mi krčmar popiše tujca, kolikor se ga še spominja in njegov popis se je splošno vjemal s podobo, kakoršno sem si bil jaz po telegrafičnem popisu o njem v duhu narisal. Tudi to mi je pritrdil krčmar, da je njegov gost nekako čudno, nenavadno nemški govoril; ali je po prusko zavijal ali drugače, tega ne vé, ker mu ni znano, kako Prus govori.

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

V Gorici 10. sept. — Ta mesec so prišle v Gorici na svetlo zanimive bukve v ital. jeziku; naslov jim je: „Almanacco e guida scematica della città e provincia di Gorizia“ (to je „koledar in razkazalni voditelj za mesto Gorico in za Goriško“). Reči, ki se nahajajo v I. in II. delu (koledarskem), so navadne raznotere stvari, ki so sploh v popolnih koledarjih. Veči del novo za nas je vse drugo, kar beremo v III.—VII. oddelku: razkaz vseh in vsakošnih oblastnij in uradov po vsi deželi z dotičnim osebjem; vseh šol v mestu (druge šole priobči uredništvo prihodnje leto); vseh dobrotnih naprav, društev in bratovščin, časnikov; vseh kupčijskih in obrtnijskih reči in fabrik; imenik trgovcev in obrtnikov; adrese mnogih oseb, ki imajo v javnosti kaj opraviti; pregled vseh županij in županov in veliko družih reči. Z eno besedo repertôrij vsega, kar mika vsacega domačina in tujca, ki hoče o naših zadevah kaj izvedeti. Prav potrebna je bila taka knjiga in marsikdo je že po njej popraševal. Da si ni popolna, ker se tu pa tam še marsičesa pogreša, in bi tudi gledé na nekatere reči bilo želeti boljšega reda,*) smo vendar za prvo poskušnjo z razkazalnikom zadovoljni. Znabití ne bi bilo napačno, ko bi se v prihodnjih letnikih italijanskim imenom uradov, naprav itd. dodala tudi iména v slovenskem in nemškem jeziku (poslednja z ozirom na tuje goste v naši „Nizzi“). Krajna imena slovenska naj bi se pisala po slovenski in samo med oklepaji v italijanskem pravopisu. Naslovi imenitnij oseb, uradnijskih načelnikov itd. naj bi bili popolni, da, če jim hoče kdo kaj pisati, vé, kakošne naslove jim dati. —

*) Tako na pr. se mi zdi vrsta učilišče v oddelku IV. napačna, ker se ne drži ni alfabetičnega, ni kakega družega načela. Po „središčnem bogosl. semenišči je vrsteno — „svilorejsko poskuševališče“, za njim „kmetijska šola“, „gimnazij“ in „realka“ itd. Pravi red bi bil: a) državna učilišča in zavodi, b) deželne šole, c) mestne itd. Pis.

Stopi gori v svoje line
Do gospoje Katarine:
„Dve nedelji bodi zdrava,
De jo s pašam zaigrava.“

Res de gospe Katarini
Je plahota v taki sili,
Za gospoda se je bala,
K' mu je sabljo pripasvala.

Glas gospodov hlapce kliče,
Osemnajste svoje Čiče:
„Zor je, zdramši se zdvigajte,
Berze konjče napajajte“,

„Jih sedlujte, oberzdajte,
Koj na vojsko napravljajte,
Hod'mo v zidano Ljubljano,
Terdno, v'soko in prostrano.“

Hlapci konje zasedali,
Pa vsi ročno zaderjali —
Pred se konjica ne vstavi,
Še le pri zeleni Savi.

Ravbar klicati brodnike
Pod Čeručami voznike:
„Le na noge, le vstanite!
Nas prek Save predrožite!“

So brodniki še vsi spali,
Zavolj vó d se vozit' bali,
Save vel'ke, prederoče,
Čez bregove nastop'joče.

Pravi Ravbarju Andreje:
„Voda sega že čez breje;
Mi ne moremo voziti,
Vi v Ljubljano pa ne priti.“

Ravbar že zakliče v drugo,
Svitlih zlatov dá obljubo;
Si brodniki pomignili,
Reko: „Že ga bomo pili“.

Kmal' brodniki zakermili,
So Boga lepo prosili,
De b' jih zdrave še vozili,
Turške jašpre si služili.

Zlate Ravbar jim podati,
Jaderno pa zaderjati,
Preko polja do Ljubljane,
Terdne v'soke in prostrane.

Ravbar dram' Ljubljance:
„Oj Ljubljanici! oj zaspanci!
Berž iz pernic ustajajte,
Berž na vojsko napravljajte!“

Pa za Ravbarjem hodile
So Ljubljanke, ga prosile,
Srebra, zlata ponujale,
Družete si odkupvale.

Ravbar: „Gospé tih! in mamke,
Poterpíte malo samke!
Zdaj ni časa podkupvati,
Sila se je vojskovati.“

„Meji žuga turški blisek,
Hoče nam požreti Sisek;
Turk če nam vzal Sisek bode,
Nam narobe vse še pojde!“

Vam Ljubljana bo pokrajna,
Stran dolenska turška drajna.
Boben zdaj mu zaropoče,
De preslišat ni mogoče.

Ravbar si vojakov zbere,
Dol' pod Sisek z njimi dere.
Toljk' je Turka na terišu,
Koljkor mravelj na mravljišu.

Naprej v dér je Ravbar tekkel,
Velk'mu hlapcu: „Stopi, rekel,
Zlezi na visoko drevce,
Gledaj dobro na banderce!“

„So banderci vidit' beli,
Terdo mujo bomo jmeli;
So banderci pa rudeči,
Nič ne bodimo boječi!“

„Turka bomo pozobali,
Kakor de bi črešne brali;
Pred mirú ne bomo dali,
Kakor ga ob tla ne djali.“

Hlapec vidi vse rudeče. —
To stri Krajnce vse goreče.
Tako v Turka se zagnali,
De so vsiga posabljali.

Mnogovrstne novice.

* *Petindvajsetletnica vladikovanja škofa Strossmajer-a* se je v Diakovu 5. dne t. m. slovesno obhajala. Velika deputacija duhovnikov je jubilanču škofovo palico iz slo-nove kosti umetno izdelano poklonila; zvečer je bilo mesto svečano razsvitljeno; meščani so mu napravili krasno bakljado; pevsko društvo ga je pozdravilo s serenado in navdušenimi živijo klici. Drugo jutro so pokali možnarji na čast ljubljencu jugoslavenskega naroda. Slavnostno mašo je pel preuzvišeni škof sam in tudi sam je govoril s prižnice. Po cerkveni svečanosti se mu je poklonilo mnogo deputacij, zvečer so mestjani na spomin veselega dne v umetalnem ognji predstavili mu novo krasno cerkev, ki jo je blagodušni škof na svoje

lastne stroške dal zidati. — Tako časti narod vseh stanov mu udanega višega duhovnega pastirja!

* *Nemška ošabnost brez konca in kraja!* Profesor Wilhelm v „Oest. L. W.“ vabi naravoslovce in zdravnike v shod, ki se je v Gradcu začel 18. dne t. m. in traja do 24., s sledečim napihnjnim klicem: „Le pridite sém! Čeravno na najkrajni južno-izhodni meji nemške zemlje (v Gradcu), čutili se boste vendar tako kakor doma; videli boste, da tu pravi nemški duh (tedaj pruski) veje, da nemška vseučilišča tū cvetó, ki mladini sosednih narodov studenec nemškega znanstva odpirajo.“ — Le nemški, nemška, nemško — pa nič družega — brez konca in kraja! Ali niso že tudi poštenemu Nemcu ostudne take fraze, podobne judovskim trgovcem, ki svojo mesingasto šaro na sejmu izvpijejo za „pures Gold“! „nix als Gold“! Čuda, da ne pravi še: „jedli boste tū nemške purane, pili nemško vino, spali na blazinah iz nemške žimnice!“

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

IV.

Policijski komisar.

(Dalje.)

„Ali ste zapazili, da ima veliko denarja pri sebi?“ prašam še dalje.

„Tega nisem zapazil; mogoče, pa jaz tega ne vem. Sabo je imel le majhno torbico, družega nič.“

„Je bil lepo oblečen?“

„Pod plajščem zeló lepo. Plajšč pa se mi ni veliko vreden zdel.“

„Potem ga niste več videli?“

„Ne! Bilo je že proti noči, ko je odšel in predno je mogel v mesto priti, je bilo že popolnoma temá.“

Več pri krčmarju ni bilo zvedeti. A že po tem, kar sem zvedel, ni bilo več dvomiti, da je bil ta tujec tisti, ki je bil iz D. pobegnil in v T. igralno družbo tako predrzno za denar osleparil. Ko sem bil vsega tega gotov, se podam proti mestu, dalje popraševaje po njem.

Toda vse je bilo zastonj. Od te gostilnice naprej ni bilo ne duha ne sluha več o tujcu, tudi mestnih vozačev, katere sem bil vse pred-se poklical, ni ne eden temu podobnega človeka kam peljal. Bilo je, kakor da bi bil za tem človekom sneg padel. Kar sem zvedel, sem poročil sodnji na D., katera je bila potem enako meni prepričana, da je tu bil, a od tod zginil kakor dim v zraku.

Vkljub temu so bili policaji, žandarji in skrivni agenti še vedno na nogah, ker se jim je neverjetno zdelo, da bi bil mogel tako hitro jo popihati iz mesta, in jim je bila znana navada izurjenih hudodelnikov, potuhniti se tako dolgo, da vse potihne, potem pa brez skrbi pobegniti tje, kamor so se bili namenili. Da bi nam na ta način utegnili v pest priti, to je bilo tudi moje edino upanje, zato sem dal čuvaja še dalje ostro opazovati, ker se mi je zdelo, da bi utegnili ž njim v kaki zvezi biti. Pa čez nekoliko časa sem se prepričal, da je moj sum prazen, kajti kako bi se bil mogel tujec dogovoriti s čuvajem, če je bil samo kaki dve uri v mestu in se čuvaj ni ganil spred vrat!

Tako sva oba, jaz in policijski komisar, prišla do popolnega prepričanja, da je ves najni trud zastonj in da nama je hudodelnik srečno všel, predno sva ga za-

čela slediti. To sva morala slednjič tudi trgovcu nanznaniti in mu povedati, da je njegov denar zgubljen, ker ni nikakoršne nade več, da bi se našel, kajti če tudi tujec kdaj kaki sodnji v pest pride, denarja ne bo imel več.

Trgovec se nekoliko tolaži s tem, da se mu je bil sin res popolnoma poboljšal, popustil prejšnje prijatelje in se lotil z dušo in telesom trgovskega posla. Kmalu potem se je oženil in vzel dokaj bogato trgovsko hčer ter postal sodeležnik svojega očeta. — —

V tem ste pretekli dve leti in čez, jaz sem bil onega predrznega tujca že davno pozabil, ker sem bil čez glavo zakopan v druge zeló zamotane preiskave. Trgovec je tudi že v hladni zemlji počival in sin bil naslednik njegov in sicer prav umen in čislán trgovec. Videl sem ga večkrat v kavarni, kjer me je vselej prijazno pozdravljál; govorila sva pa le sem ter tje kako navadno besedo. (Dal. prih.)

Naši dopisi.

Iz Dunaja 15. sept. —*— Kar naravnost Vam rečem, da so nas osupnile pisarije tukajšnjih judovskih časnikov in osobito tako zvanega „Weltblatta“, ki se ponaša z naslovom „Neue freie Presse“. Ti časniki so celi teden pastirskemu listu novega Ljubljanskega knezoškofa dr. Pogačarja tako hosano peli, da smo si le oči brisali, je li beremo prav ali ne. Še bolj kot nad temi pisarijami zavzeli pa smo se nad tem, da — ker smo vedeli, da bode posvečevanje novega škofa v nedeljo 5. dne t. m. — smo že v torek, to je, 7. septembra v večernem listu imenovane „Presse“ na prvem mestu pod naslovom „ein weisser Kabe“ (bela vrana) brali avantgardo onega dolzega načelnega članka, ki ga je čifutska „Presse“ koj drugi dan po svetu poslala. Še le unidan sem sicer v eni Nestrojevih komedij slišal reči: „G'schwindigkeit ist ka Zauberei“; in ker tudi mi „ultramontanci“ ne verujemo na copernice, smo le ugibali: kdo da je še mokri iztisek pastirskega lista poslal vredništvu navedenega časnika? Ker ne morem misliti, da se je to zgodilo po naročilu knezoškofa samega, je ona hitrica le mogoča po dvojni drugi poti: ali po indiskreciji tiskarne, ki je tiskala pastirski list, ali pa po kaki prijazni vladni roki, ki ni mogla čakati, da bi bila škofova okrožnica redoma zagledala beli dan. Prvi pastirski list vsacega novega škofa je res program njegov. Mi, ki nismo originala brali, se tedaj tudi ne drznemo ga kritikovati, mislimo pa, da to, kar „Presse“ navaja, je le skaza pastirskega lista, če pravi, da v njem po vse veje duh pastirskega lista grofa Herbersteina, ki je pred 100 leti „klerisei-i“ rekel, „da vsakdo ima pravico tiste vere biti, katera se njemu prava zdi.“ Zato se tudi nam, ki ne poznamo pastirskega lista novega škofa, bolj verjetno zdi, kar je te dni „Politik“ posnela iz „Grazer Volksblatt“, ki pravi: da „jedro navedenega pastirskega lista se res loči od pisem družih škofov, in da se zategadel lahko razume, zakaj liberalni časniki raztegljive fraze po svoje tolmačijo; vendar upamo, da je med dr. Pogačarjem in grofom Herbersteinom, kakor med škofi iz Stremayer-ove ère in Josefinci, čeravno ne veliko brezno, vsaj vendar še razločna meja.“ Na čast novemu škofu se tedaj tudi mi nadejamo, da knezoškof dr. Pogačar ne bode „bela vrana“ med škofi Avstrijskimi, za kar ga čifutska „Presse“ proklamira*), in da se ne bode vresničilo, o čemur se Bismarkovi „kulturkämpferji“ radujejo, da je Ljubljana po njem poklicana „in

*) Tukajšnji šaljivi časnik „Floh“ je kar nagloma zagrabil za ta izrek in ga v podobi „avis rara“ predstavil. Pis.

der kirchlich-politischen Geschichte Oesterreich's eine besondere Rolle zu spielen!“

V Gorici 19. sept. — Nova pravila preuravnane deželne kmetijske šole so priobčena. Pravila so zapopadena v 15 §§. Naša kmetijska šola ne bo več „srednja“, ampak nižja „praktična“. Tako smo prišli na to, česar smo Slovenci od nekđaj želeli; Lahipa (v dež. zboru) niso hoteli od „srednje“ šole odstopiti. Zdaj so se tudi oni preverili, da sè srednjo ne gre. Po novih pravilih bo teoretičnega poduka prav malo. Vzrejanci bodo nekteri sami delali, drugi pa gledali, kako se dela, in delavcem pomagali; učitelji pa bodo vedno zraven in bodo razlagali, česar treba. Sprejemali se bodo močni 18letni (kmečki) mladenci, ki so kmetijstva že vajeni in so se lepo obnašali, pa da jim stariši dovolé hoditi v to šolo. Vzrejancidelavci bodo imeli (kedar bo vse v redu) v šolskem poslopji stanovanje in hrano; brezplačno jih bode sprejetih 8; sicer bo pa prostora za 24 učencev. Kdor ni sprejet brezplačno, plača 200 gld. na leto za stanovanje in živež. „Praktikantov“ bo 8. Dokler ni pristojne hiše za konvikt, bodo dobivali brezplačno sprejeti učenci stipendij 120 gold. Vsakako bodo dobivali — če bodo hoteli — vsaj kosilo opoldne v zavodu. — Učni tečaj traja 2 leti. Razen vseh navadnih kmetijskih del bodo imeli učenci opraviti tudi v (novem deželnem) vinstvenem in c. kr. svilorejskem poskuševališči. — Zdaj nastane vprašanje: so li naši patres patriae pravo zadeli v novem statutu? Mnogim se zdi marsikaj nepraktično, tako, na pr., kdo izmed kmečkih fantov bo hotel ali mogel plačati 200 gld. za sprejem v kmetijsko šolo? Dalje so preskočili menda naši gospodje iz enega ekstrema v drugega: poprej vse visokoučeno — prava akademija — zdaj vse kmečko priprosto. Slišal sem celó, da se je načrt naredil brez slovenskih učiteljev, ktera sta vendar najbolj praktična med vsem sedanjim učiteljskim osebjem. Sicer — vederemo. Res čudno je, da je gledé načrtov naše kmetijske šole tako težko pravo zadeti. — O Mrzleku pod Sveto Goro sem Vam že večkrat pisal. 140 sežnjev nad Sočo iščejo podzemeljske reke ali studenca, da bi speljali vodo v Gorico. Prekopali so do sedaj 12 sež. globoko galerijo in še kakih 28 sež. treba kopati do tje, kjer menijo, da mora voda biti. Izprva so morali živo skalo z dinamitom razgajati. Zdaj gre lože s kopanjem. Voda studenca Mrzleka ima + 7° R. („poleti in pozimi enako“). — Fr. Vodopivčev zemljevid Goriške dežele je ministerstvo potrdilo, da se sme po ljudskih šolah rabiti kot učilo. — Za razstavo učnih pomočkov, ki se ima tukaj odpreti 12. oktobra, se je oglasilo do zdaj 54 razstavcev, in, akoravno je še le 6. ali 7. del blagá tukaj, napolnjena je že vsa prostorna dvorana (sicer pa prostora v družih sobah ne manjka za to, kar ima priti). — Znano je, da se povsod milodari nabirajo za Hercegovince; v nekaterih krajih se tudi „besede“ v taisti namen napravljajo. Tudi v našem bližnjem Solkanu se nekaj snuje. Veste pa kaj? Ljuti Turki naše brate na kole nabadajo ali kakor si bodi trpinčijo — in pri nas v Solkanu se bode 25. septembra za-nje — plesalo!! Oj, izvanredno razodetje bratovskega srca in rahločutne humanitete, ki iz nog skaka v srce! — Zdaj se na tukajšnji kmetijski šoli 40 učiteljem (iz Goriškega, Istre, Dalmacije in s Kranjskega) razlaga kmetijstvo. Naša vrla strokovnjaka, gg. Povšè in Kuralt, podučujeta 26 Slovencev, ostali poslušajo druge učitelje.

Iz Gorice 18. sept. M. K—n. *) — Na tukajšnji kmetijski šoli se je 13. dne t. m. drugoletni kmetijski

*) Prosimo!

Ustajniki se v tako imenovanih malih bitvah mojstersko vojskujejo; hodi jim pa tudi na dobro, da Turki ne poznajo terêna (bojišča), pa si tudi ne prizadevajo, ga poznati; kar na vrat na nos marširajo sèm ter tjà in domišljujejo se zmagovalce, če le ne zadenejo na nobenega sovražnika; ustajniki pa iz dobro izbranih zaséd planejo nad Turke, jih potolčejo ter se potem zopet vmaknejo v zatišja. To pa je način vojskovanja, po katerem bi vsaka veliko bolje disciplinirana in veliko bolje oborožena in oskrbljena armada hude udarce dobivala. Upor ustajnikov pa utegne Turkom še nevarniši postati, ako se jim posreči, boj podaljšati čez zimo.

Vrh vsega tega tira turškega vojaka, ki je slabo plačan in pomanjkanja trpi, le sila svojih poveljnikov v boj, in čem večkrat so tepeni, tem bolj so plašni, misleč po svoji veri, da je to naklon osode. — Nasproti temu pa Ercegovinec in Bosnjak, če tudi strašno veliko trpi, gré navdušen v boj, ker vé, da se bojuje za najdražje svetinje svoje, za rešitev iz sto- in stoletnih muk in nadlog. V vsem pa upornike osrčuje sočutje, ki se jim oglašá od vseh strani, izvzemši one katerije nemčurskih in magjarskih časnikov, ki so Slovonom principièlni nasprotniki in bi vsacega Slovana, ki se za obveljavo pravic svojih poteguje, raji v žlici vode potopili nego mu drobtinico pravice dovolili. Take velikanske simpatije narodov, ki se tedaj — zunaj vladinih krogov — povsod kažejo bojevalcem za pravično reč in za obveljavo človečanstva, navdušujejo jih, da ne opešajo na bojišči, vedé, da — če tudi bi jih nečimurna diplomacija evropejska zopet potlačila v jarm krvopivca — bode nedolžno prelita kri vpila k nebesom za maščevanje, da jim naposled vendar rešitev doide, kar je došla Grkom, ki so po prelitih potocih krvi dosegli svobodo in samostojnost.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

IV.

Policijski komisar.

(Dalje.)

Nekega dne sem se peljal tri postaje daleč v nujnih opravkih. Storiši svoj posel se podam v gostilno okrepcat svoje trudne ude. Tam najdem mladega trgovca, o katerem sem prej govoril. Po navadi me pozdravi in povabi, da se tik njega vsedem in mi pové, da je tudi on po opravkih tu. Ker je imel vlak kmalu priti, sva se podvizala z jedjo in pijačo, potem se podava proti kolodvoru, ki je bil kak četrť ure od vasi. Tje prideva še ravno prav in kupiva karti družega razreda. Vlak pridrdrá, al zavoljo neke škode na hlaponu mora stati tu, dokler se škoda ne popravi. Popotniki, nehoté čakati v zaprtih vozéh, večidel izstopijo in se sprehajajo deloma znotraj, deloma zunaj postaje. Jaz s svojim tovarišem stojim pri vhodu in si ogledujem popotnike. Ravno pride proti nama velik, čvrst možak, drži se ga mlada ženska nenavadne lepote. Jaz se bolj zagledam v njo, ko v njega.

„Kako krasna ženska podoba!“ šepetam svojemu tovarišu; „taka lepota je pač redka.“

A moj tovariš ne odgovorí nič, marveč strmé gleda, in ko tujec s svojo spremljevalko memo naju gré, me mladi trgovec dregne in zašepetá z ostrim glasom:

„Ta je tisti!“

„Kateri tisti?“ ga prašam jaz zavzet.

„Tisti, ki — no, saj vam je znano — ki mi je takrat pobral vso banko. Jaz grem za njim, ne bo mi všel, dobro poznam to oko, ta glas.“

S tem hoče skočiti za tujcem, jaz pa ga primem za roko in mu šepetam:

„Počasi, prijatelj, naglost ni pridna. Mogoče, da se motite in če ga zgrabite in se skaže, da ste se zmotili, se podaste v nepotrebne sitnosti. Prepustite vse meni, in če je ta človek res tisti, kateri se vam zdi, mi ne bo všel, zanesite se na-me.“

Mladi trgovec mi prav dá in se strinja z mano, da je ta dva tujca najprej treba opazovati. Jaz pokličem najprej konduktérja.

„Kdo sta ta par, ki je ravnokar tu ven šel, in kam se pelje?“ ga prašam.

„Čemu prašate, gospod?“ se oglasi konduktér.

„Jaz sem sodnijska oseba, zahtevam od vas natančen odgovor,“ pristavim resno.

A tako! No, kar vem, bom povedal. Ta človeka sta stopila v L. v voz in me prosila, da jima dam poseben oddelek, če je mogoče. Peljeta se menda na Laško, kajti gospod me je prašal, kdaj pridemo v N. in koliko časa je tam čakati. Več o njih ne vem, pa zdi se mi, da sta dva ravno poročena zakonska in na potovanji po poroki.“

„Dobro“, pravim jaz, „naju boste spustili v isti oddelek, razumite? Izgovorite se s tem, da drugje nikjer ni prostora.“

Čez kak četrť ure vabi zvonec sprehajalce, da naj gredó zopet na svoje prostore, škoda na hlaponu je bila popravljena. Tujec z ono krasno žensko pride zopet memo naju in gre v voz, mi-dva pa za njim. Ko vidi, da vstopita dva tuja človeka, se malo zakremži, a ko mu konduktér reče, da ni razen tega nobenega prostora v vlaku več praznega, sede v kot nasproti dami in nama obrne hrbet, tako da obraza ni videti. Dama se ozre po nama in nič kaj prijazen pogled iz njenih žarečih oči naju zadene, potem pa jameta oba skozi okno gledati.

Vlak je bil med tem jel drdrati, zdaj je drčal že s polno naglostjo, ker je hotel popraviti zamudo. Kaj rad bi bil jaz bolj natanko videl tujca, da bi ga primerjal z ono podobo, katero sem si bil vsled telegrafičnega podpisa o njem naredil; zdaj je imel polno brado, toraj je bil nekoliko spremenjen. Moj tovariš sedi jako nemirno na svojem prostoru, vidi se mu, da bi popotniku najrajše na tilnik skočil; pa moje oko ga nazaj drži. Jaz se nagnem k njemu in zašepetam:

„Ali ste še te misli, da je ta pravi?“

„Še bolj gotov sem ko prej“, mi odgovorí skoro malo preglasno. „Sicer pa se bom še bolj na tanko prepričal.“

Popotnik je bil med tem prižgal si smodko, trgovec brž odpre tudi svojo torbico, ponudi meni smodko in vzame potem sam eno.

(Dalje prihodnjič.)

Mnogovrstne novice.

* *Sneg* so pretekli teden dobili že v nekaterih deželah. Iz Braševa na Erdeljskem se piše, da je ondi toliko snega padlo, da po cestah niso mogli naprej. Tudi v okraji Turka na Gališkem je taka. Tudi blizu Dunaja na Semeringu je hudo medlo, ko je v petek presv. cesar ondi na lovu bil.

vgriznil. Oj, koliko trpi uboga živina, ki mora po taki poti drva iz hriba vlačiti!

Izprva nas je solnce dobro grelo, pozneje nam je pa drevje še precej sence delalo, tem bolj nas je pa grel strmi hrib sam. Blizo četrte ure hodá imeli smo na desno pod seboj Vrbljene, Brest, Matenje in razgled na Ljubljano; potem se pa pot zavije, da smo imeli znožje hriba na levi pod seboj. Mahamo jo naprej še dobre četrte ure, kar zaslišimo véliki Šentpeterski zvon iz Ljubljane; vsi malo postojimo, da se prepričamo, jeli se ne motimo, in res nismo se motili. Bilo nam je že dobro gorko, da je imel vsak las svojo kapljo. Udarimo jo naprej ter korakamo še pol ure vedno po tej strani hriba z razgledom na Ižansko in Ljubljansko močvirje, vrhunec Krima se nam pa še le noče prikazati. Kraj je vedno bolj samotni, drobnih ptičic pevcic ni ne videti ne slišati, le kaka šoga se še sèm ter tjà zadere. Stopamo više in više ter pridemo do precej velike in še dosti ravne senožeti na znožji enega, a ne najvišega vrhunca. Preko te senožeti jo krenemo na drugo stran hriba, in kmalu se nam pokaže Vrhnika in Vrhniška okolica, razkrije se nam cela stran proti Idriji in Polhovemu gradcu, zadej pa sivoglavi Triglav.

Al imamo še precej visoko kobacati, še nismo pri najvišem vrhuncu. Čem više smo, tem več je leševja; začnemo toraj lešnike trgati, ki so ostali drugimi. — Pot se še ene trikrat na desno in levo vkreber zavije, in zdaj pridemo iz goščave na trato — v znožje najvišega vrhunca. Tu se malo oddahnemo za strmo hojo (pota ni več), ki jo imamo po solncu še do golega, lepo s travo poraščenega vrha (le sèm ter tjà raste kaka leša ali trš). V ostrih ovinkih prehodimo v četrte ure ko streho strmo senožet, ki krije vrhunec. Ob četrte na dvanajst stojimo vrh Krima.

Veličastna tihota, sveti mir kraljuje tù gori; od nikodar ne čuješ nobenega glasa, ne slišiš nobenega klica ne ptičjega petja. Tù gori se ti razkriva rajski pogled na vse strani do krajnih vrhov in gorá Kranjske dežele; v čistem zraku kaže se ti Snežnik, Nanos, Triglav in družih gorenjskih snežnikov sive glavé, Kamniške planine, Štajarske zemlje mejne goré in celo Dolensko v podnožju ti je. Posebno lep pa je pogled, ako se obrneš na gornjo stran polukroga, — Vrhnika in njena okolica, Ljubljansko polje in bela Ljubljana ne vidi se od nikodar tako velika in lepá nego od tù; vidi se sv. Jošt, Kranj, in naprej na Gorenjsko, Kamnik in cela lepá Bistriška ravnina okoli Mengša, Doba in Brda. — Vse kraje navesti in popisati, ki se vidijo vrh Krima, napolnilo bi debelo knjigo. Pridi tù gori in ozri se sam po lepi naši domovini, pa vzemi dobro karto Kranjske dežele seboj in dober dalekogled. — Ob 12. uri kazal je gorkomér 21 stopinj gorkote po R. — nebo na najkrajnem oboku je postalo malo megleno in mrenasto in jel je jug pihati. — Krasnega razgleda očarani posedemo se po mehki travi ter poručamo, kar je kdo za želodec seboj prinesel, za žejo pa so nam bile vodnikove češplje kaj dobre. — Po kratkem počitku se spravimo zopet na noge, ter se zopet jamemo na vse strani, na vse kraje po deželi ozirati ter drug drugemu znane kraje kazati; kar prijadra lep metulj jadravec (Segelfalter) proti vrhu in vseh pozornost na-se obrne, — vlovimo ga in vzamemo seboj.

Zdajci pa je treba bilo misliti na vrnitev z višave v nižavo. Predno pa se spustimo po drugi poti vzdol, spomnimo se še s kipečim srcem tužnih naših bratov v Bosni in Ercegovini. (Kon. prih.)

Mnogovrstne novice.

* *Le en jezik po vsem svetu.* Švedski časniki si dajo veliko opraviti z iznajdbo nekega dr. Damm-a, ki je osnoval nekak vesoljni pisan jezik, s čigar pomočjo bi se narodi različne narodovnosti mogli med seboj umevati in dopisovati, če tudi bi vsak rabil svoj lastni jezik. Iznajdivec se pripravlja in upa, da bode s pomočjo švedskega kralja Oskarja in nekaterih učenih iz Stokholma in Gothemburga na svetlo dal nekatere spise ali poskuse svoje metode ter jih bode poslal na razstavo v Filadelfijo.

* *Na Ruskem* rogovilijo, kakor so „Novice“ že povedale, brezštevilna tajna društva, ki so v zvezi s strahovitimi internacionalci, kateri so leta 1871 Paris požigali. Te dni se je zanesljivo izvedelo, da jih Pruski minister Bismark z denarji podpira. Ali Prus misli na vojsko zoper Rusa?

* *Nova železnica na Štajarskem.* Železniška proga, po kateri se bode urno kedaj zamoglo drdrati iz Spodnjega Drauburga v Celje brez velikega ovinka nad Maribor, se bo skoro razmerila, ker se delo inženirjev hitremu koncu bliža. Po najnovjšem merenju bo železnica se potegnila iz Celja po lepi Savinski dolini čez Pako v Šoštanj in Velenje, kjer se bo ukrenila v dol Mislinje pri Št. Ilu ter mimo Slovensgradca peljala v Spodnji Drauburg. Ljudje se veselijo urnega delovanja inženirjev, mislé, da se železnica ne bo samo merila, ampak tudi naredila. Tega se je tem bolj nadjati, ker je država kupila rude na kopanje svinca in cinka.

* *Koliko so v Parizu lansko leto pojedli in popili,* kaže letnik, ki ga Pariško županstvo vsako leto na svetlo daje. Število prebivalcev v Parizu znaša 1 milijon in 851.000, ki so snedli 300.084 volov, 1 milijon in 649.101 koštrunov, 230.671 prešičev, 46 milijonov funtov rib, 36 milijonov funtov divjašchine, 40 milijonov funtov surovega masla (putra) in 129 milijonov ostrig, — popili so pa čez 3 milijone hektolitrov vina, 10.000 hektolitrov jabelčnega in hruševnega vina, 90.000 hektolitrov žganja in likerov. (1 hektoliter je 100 litrov, 1 liter pa blizo $\frac{5}{7}$ bokala.)

* *Pete trojčke* je porodila neka žena na Českem v mestu Plzen-u. Žena je stara 23, mož pa 26 let. Otrok imata sedaj 12 dečkov in 1 deklico vse čvrste in zdrave; 2 dečka sta umrla.

* *Petero telet* je storila krava nekemu kmetu v Hohenmautu, ki jo je ob svojem času za 150 gld. kupil. Vsi pa so bili mrtvi; prvi je vagal 16, drugi 17, tretji 18, četrta 19, peti pa 20 funtov, vsi skupaj 90 funtov. Porod je bil za 6 tednov prezgodaj; kravo so zaklali.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

IV.

Policijski komisar.

(Dalje.)

„Ej vraga,“ pravi potem iskaje po žepih, „ne ene žveplenke. Pa saj vi niste brez njih, gospod profesor,“ se obrne proti meni, besedo „profesor“ posebno povdarjaje.

Jaz brž uganem, kaj namerava, iščem tudi po žepih, slednjič pa rečem:

„Ne ene nimam. Da se pa v gostilnici nisem pre-videl z ognjem! Kako bo pa zdaj, gospod inženir?“ to besedo tudi jaz posebno povdarim. „Smodka brez ognja je kakor — kakor — no pomagajte mi najti prave primere!“

„Kakor profesor brez učencev, haha!“

„Ali pa inženir brez svojih instrumentov.“

„Dobro, haha!“

Oba se smejeva, tako da se popotnika obrneta proti nama. Moj tovariš se pomakne proti tujcu in ga ogovori:

„Ker vaši dami dim, kakor se vidi, ni neprijeten, se drznem prositi vas, da bi naju oteli iz zadrege s tem, da nama posodite malo ognja.“

„O rad, prav rad“, odgovori tujec in pomoli mojemu tovarišu svojo smodko. Al ta se kaže zelo nerodnega, tako, da ne le svoje smodke ne prižge, marveč vgasne skoro tudi tujčevo.

„Ne bo šlo drugače, gospod“, ga nagovori, „kakor če bi hoteli vi z mano vred vleči.“

Brez vgovora se pomakne tujec bliže, vtakne smodko v usta in potegne parkrat, moj tovariš pa pritisne svojo smodko k njegovi ter vleče. Jaz sem tudi tu brž uganil, da hoče na ta način tujca le dobro v obraz pogledati, kar tudi jaz storim. Ko gorí smodka, se zahvali tujcu in pomoli meni smodko in med tem, ko prižigava, mi migne, da se ni motil zaradi tujca, marveč da je svoje stvari popolnoma gotov. Dama naju začne zdaj malo manj neprijazno gledati in se celo proti nama obrne, vidi se celo, da bi je bila volja spustiti se v pogovor z nama.

Moj tovariš to brž zapazi in jo ogovori:

„Gospá pač še niso bili nikdar v teh krajih?“

„Moja žena govori le francoski“, se vtakne brž tujec vmes. „Je Francozinja po rodu.“

Te besede so ga tudi meni izdale, kajti to je bilo najširokejše prusko narečje, katerega se rojen Prus nikdar ne odvadi. Moj prijatelj pobesi glavo in pravi:

„Francosko pa jaz ne znam; škoda!“

Jaz sem pač dobro znal francoski, a zdelo se mi je bolje prikrivati to; zato tudi jaz pristavim:

„Jaz tudi ne besedice, dasiravno bi bil že mnogo-krat ta jezik potreboval.“

Dama se obrne do svojega moža z vprašanjem, kaj sva jej hotela povedati. Mož jej to pojasni in ona naju jame gledati še prijazneje. Krasna ženska in vendar kako nesrečna, da ima takega moža, če je res njen mož. Zagotovem, da mi je bila težka misel, da bom tej lepotici vzel kmalu to, kar jej je najdražjega, namreč moža. Ali pač vé, kaj in kdo je on? Najbrže ne, skoro gotovo jo je ogoljufal. Pa kaj, ko bi ne bil pravi! Za vse bogastvo sveta bi ne hotel te ženske po krivem trpinčiti. V tem trenutku sem čutil, da je sodnika posel zelo težaven, zlasti če ima mehko srce.

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

V Gorici 9. okt. — Če pojde pri nas tako naprej, treba bo napraviti v domačih časnikih in v dopisih od tod poseben predal, kakoršnega je imel pod prejšnjim vredništvom Dunajski „Volksfreund“ — predal namreč „zur Sittengeschichte“ („von Wien“ — je rekel on; mi bi morali reči „von Görz Stadt u. Land“). Tožil sem že pred meseci, da se dandanašnji pri nas več hudodelstev primeri v enem tednu, ko nekda v desetletjih. Žalibog, da mi najnovejši dogodki resnič-

nost teh besedi potrjujejo. V Solkanu, v Grgarju, v Dornbergu (in še kje?) so se pretekle dni godili napadi z noži, oziroma s kolcem. V prvih 2 vaséh (v okolici mestni) je fant — ponočnjak ponočnjaka zabodil, v Dornbergu pa (o. 2¹/₂ u. od tod) je brat brata v postelji skoraj ubil. In to je že v drugo v malo mesecih, da so se Dornberčanje nad sorodniki pregrešili. Meseca julija je v Trstu Dornberžan S. sestro skoraj do smrti pobil ter bil ni davno v ječo obsojen. Zdaj pa je brat (C.) na domu — iz Trsta prišedšega brata zaradi dedšine s kolcem malo da ne umoril. Da bi smel jez enmalo modrovati in nasledkom iskati vzrokov, rekel bi: Kdor z jezikom ali peresom véro in spoštovanje do duhovščine spodkopava, véri in duhovščini upliv kali in slabi — on je kolikor toliko odgovoren za reči, ki se pri nas godé. Za modêrnih omikancev „filozofično (!) morálo“ (oder was?) se ljudstvo ne more zmeniti; kar je „omikancem“ humannost, narurna modrost, liberalizem, to se zavrže pri neomikancih v surovost in razuzdanost, iz katere izvirajo tepežnje in umori. — Drug vzrok pa ima, kar se je v nedeljo v Gradišči v jetnišnici zgodilo. Dogodek je grozovit in je ondašnje mesto in vso deželo pretresel. V sobi št. 19 je bil sê sedmimi družimi jetniki zaprt tudi Neapolitanec Soffia, v katerem je zedinjena bila vsa peklenska zloba. Bil je ta nesrečnež že pred letom 1866 k smrti obsojen, pa pomiloščen na dosmrtni zapor. V jetnišnici se je obnašal tako, da ni ga disciplinarnega prestopka, katerega bi on ne bil kriv. Dne 3. t. m. popoldne, ob tisti uri, ko spravljajo kaznjence v njih sobe, ostal je trmoglav in vporni S. v postelji, ko so šli njegovi tovariši po vode za po noči. Čuvajski nadzornik Prohazka z 2 čuvajema pregleduje po zapovedi vse prostore tistega koridora, kjer je bila soba 19., ter vpraša Soffia-o, zakaj ni šel tudi on z družimi po vodó. Tù skoči S. z dvema nožema — v vsaki roki enega držeč — s postelje in plane na Prohazko. Izprva ga le hudo rani, da pade; ko pa P. pomoči prosi, začne ga na tleh neusmiljeno zbadati; 14 zbodljejev menda so pozneje na truplu našli. Una dva čuvaja sta — neoborožena — groze strmela; ali, ko zasliši čuvaj B. iz ust grozoviteževih besede: „Zdaj je prišla vrsta na-te“, zgrabi za metlo ondi blizo in mahne morilca z ročajem močno po glavi, da ga je omamil. Toda čez nekaj trenutkov se S. spet zavé in teče za bežečima čuvajema, katerih enega nevarno v rebra zabode, družega pa na roki rani. V tem sta bila ranjenca železno zagrajo konec koridora že prestopila in so jima hiteli od zunaj drugi čuvaji naproti. Ko jih S. zagleda, vrne se proti svoji sobi, zdajci pa zbada samega sebe z obema nožema v prsi in se zgrudi mrtev poleg Prohazke! — Pogreb ubozega Prohazke v torek zvečer je bil veličasten; morilca so — vkljub „humannim“ novim postavam — pokopali po noči zunaj pokopališča. — V pojasnilo strašnega prizora na hodniku Gradiščanske kaznovalnice bodi dodano še to, da, kedar gredó čuvaji notranje prostore preiskovat, zaprejo vsakrat koridorno železno zagrajo za seboj; zato jim ni bilo mogoče tako hitro morilcu uiti. Toliko sem posnel iz ustnih sporočil in časnikov. — Kaj uči popisana tragedija? od kod je imel morilec noža? — Na ti vprašanji naj odgovoré naši humanni postavodajci. — Še eno te baže, potlej pa bo za ta teden zadosti. V Desklah (pri Kanalu) je nek B. B. samega sebe z dvocevko ustrelil, pa ne umoril. Menijo, da ni bil pri čisti pameti. — Naša kupčijsko-obrtnijska zbornica je poklonila gosp. baronu Hekt. Ritterju častno adresó v spomin njegovega 25letnega kupčijskega delovanja.

je podvlečen z rdečim žametom. Karol V. je imel majhen, s žametom prevlečen klobuček, ko je leta 1547 svojo armado ogledoval; kedar je deževalo, pa se je odkril, da klobuček ni bil moker. Leta 1250 je papež Inocencij IV. kardinalom dovolil rdeče klobuke. Izprva so klobuki veljali za tak nečimurn lišp, da je škof Pariški mašniku ukazal preneh maše, če je kak duhoven s klobukom prišel v cerkev. (?) Na Nemškem, Holandskem in v Švici so v 16. stoletju nosili visoke in na koncu špičaste cilindre s širokimi krajci. Na Francoskem so pod vlado Henrika IV. začeli krajec na eni strani vihati, pod Ludovikom pa še na dveh drugih straneh, in tako so postali trivoglati klobuki, ki so dolgo časa v modi bili. Leta 1780 so v prvič na Angleškem začeli okrogle klobuke nositi, ki so tudi na Francoskem v navado prišli, ko so leta 1796 vpeljane trivoglate klobuke s širocimi krajci opustili; kmalu so se okroglih cilindrov tudi Nemci poprijeli. Judje na Španjskem so morali rumene klobuke nositi. Poseben klobučarski red je bil vpeljan v Parizu leta 1578, v Virtemberskem leta 1581, in na Vircburškem leta 1588. Slovani niso poznali družih klobukov kakor nizkih s širocimi krajci.

K zgodovini prstanov.

Navada prstane nositi je starodavna. Znani so bili že Egipčanom, Izraelcem, Grkom in Rimljanom. Prstan izvira od tadanje navade, da so ljudje hoteli zmirom pečat seboj imeti, ki je bil v prstan vdelan. Zato je prišel prstan tudi med zaljubljenimi in zaročenimi v navado, češ, da je s pečatom prstana zapečaten tudi zvestoba med njimi. Prvi kristijani so to navado od poganov (ajdov) vzeli, pri poroki so duhovni, kakor je še dandanes pri poročevanju običaj cerkveni, blagoslovili prstane, in nevesti in ženinu na prste nataknili. O tem, na kateri prst naj se prstan natakne, bili so dolgo časa navskriž-misli; naposled je obveljalo mnenje prebrisanega Izidora, ki je rekel, da na četrti prst naj se vselej natakne prstan zato, ker v ta prst gre iz srca naravnost neka žila. In ta navada je ostala do danes, čeravno so anatomi že davno dokazali, da od srca gredo žile do vseh 5 prstov.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

IV.

Policijski komisar.

(Dalje.)

Hlapon zabrlizga in naznanja, da smo prišli do postaje N., kjer se železnični cesti razkrojite. Če sta tujca namenjena na Laško, jima bo tu zapustiti voz, midva pa se peljeva dalje.

„Je tu postaja N., kjer nama je, kakor je rekel konduktêr, prestopiti na drug vlak?“ se obrne tujec do naju.

„Da, tukaj je. Vi pač tudi še niste bili nikdar tu?“ prašam tako površno.

„Ne, nikdar!“

Vlak se vstavi, konduktêr pride vrata odpirat ter pové, da je za tiste, ki se peljejo na Laško in morajo izstopiti, tri ure, za one, ki se peljejo s tem vlakom dalje, pa pol ure prestanka.

„Ravno prav,“ rečem jaz in mignem svojemu tovarišu z očmi, „jaz sem tako žejen, stopiva malo v restavracijo.“ In proti tujcema obrnjen pristavim: „Se priporočam! Srečno potovanje!“

Gospá se prikloni in zahvali z najpriljudnejšim smehljanjem, kakoršnega so le Francozinje zmožne. Ubožica! Da bi bila vedela, kaj sem jaz naklepal zoper tvojega moža, bi se mi pač ne bila tako nasmijala!

Zunaj voza zašepetam tovarišu: „Vi pazite na ta par, jaz grem iskat kakega naših skrivnih agentov, katerih je tukaj vedno kaj.“

Na to se brž ozrem okoli sebe, in kdo mi pride naproti? Moj prijatelj policijski komisar, kateri mi pomoli roko in me glasno nagovori:

„Od kod, svetovalec? Si bil zopet na lovu?“

„Tiho, tiho, da tiček, kateremu sem nastavil, ne zapazi kaj. Ravno prav si prišel.“

„Ej, ej, kakega tička si zalezal?“

„Tistega, ki nam je bil pred dvema leti ušel. Glej ga, ravno zdaj podaja roko svoji ženi, ki stopa iz voza. Uni-le z brado!“

„Glej ga zlodja! Popis se vjema z njegovo osebo. Le brado ima več.“

„Zdaj ga ne smeva več spustiti izpred oči. Imaš kaj svojih ljudi tù?“

„K sreči dva preoblečena. Smo bili tudi na lovu, pa nismo ničesar vjeli, je vse izletelo.“

Na to migne dvema čedno oblečenima človekoma čvrste postave, katerima dá na tihem neka povelja. Možaka se pomešata med tujce in kmalu sta vsak na drugi strani pokazanega jima tujca, kateri gre s svojo ženo v restavracijo ter se vsede za mizo v kotu. Komisar gre potem za njima in sede s pomagačema k isti mizi, kar tujcu ni bilo nič kaj všeč, kajti komaj je sedel, že zopet vstane in pravi svoji spremljevalki francosko:

„Ali ne misliš, draga moja, da bi bilo bolje sprehajati se tako dolgo po koridoru, dokler vlak v T. ne odide? Ti ljudje so jako netečni, jaz jih poznam, ker sem bil pred dvema leti enkrat v T.“

Dama se molcé vzdigne in gre pred njim zopet iz sobe, a komisar s svojima agentoma tik za njima; jaz sem vse to iz bolj skrivnega kota gledal, ker, po pravici rečeno, si nisem upal pokazati se gospej.

V koridoru je bil velik drenj in ker sta agenta povsod se stavljala tujcema na pot, ta dva nista mogla priti iz druhali ven. V tem trenutku dá zvonec znamenje, da je treba stopiti v vozove. Jaz iz svojega kota, kjer stojim s svojim tovarišem trgovcem, ki skrbno opazuje tujca, občudujem spretnost agentov in komisarja, ki tujca čedalje bliže k vlaku potiskata, dasi ravno se ta zeló brani in s komolcem odriva množico. Ko je tik voza, konduktêr na miglje komisarja odpre vrata voza II. reda, agenta prizdigneta tujca in ga potisneta v voz, skočita sama brž za njim, vrata se zapró in tič — je vjet.

Kaj pa njegova žena, ona krasna dama? Plaha gleda vse to, in ne more preriti do moža; slišati je krik, potem pa se odpró zopet druga vrata, komisar jo prizdigne in ravno tako ji pomaga na voz, kamor tudi on stopi. Zadnji čas je, da stopiva tudi mi-dva na vlak, a ne v nobenega onih vozov. Hlapon zapiska, jame sopihati in kmalu je vlak v polnem teku ter nas pripelje vse srečno v T. Tam pomaga komisar neki zaviti in objokani gospej iz voza stopiti, jo spremi iz koldvora, pokliče zunaj fiakarja, sede ž njo vred vanj in oddrda v mesto. (Dalj. prih.)

Naši dopisi.

V Gorici 17. okt. — Pretekli teden je bil v Gorici šolski in učiteljski teden. V torek, 12. t. m., se je pričela pod predsedništvom gosp. deželnega šolskega nadzornika Klodič-a dež. učiteljska konferencija. V pričo odlične gospôde in kakih 50-60 uči-

Mnogovrstne novice.

* Novoizvoljeni škof Tržaško-Koparski gosp. dr. J. Dobrila je ustanovil 8 štipendij: pet po 100 gold. 80 krajc. v srebru, tri pa po 112 gold. av. v. na leto za učence iz Poreško-puljske škofije, kjer je poprej vladoval. Slava!

* 19. dne t. m. je preteklo ravno 100 let, kar je na Dunajskem vseučilišču bila pod cesarico Marijo Terezijo vpeljana stolica za česki jezik in česko slovnstvo. Prof. Šembera se je oni dan z zanimivim govorom spominjal imenovane stoletnice, prvega učitelja Josipa Zlobicega in pa razcveta česke literature od onega časa do današnjega dne.

* Podoba je, da nemčurski Štajarci nočejo slovenskih mladenčev v Mariborsko deželno vinorejsko šolo; vsaj izpraznjenih 4 štipendij po 120 gold. niso razpisali v nobenem slovenskem časniku, da bi Štajarski Slovenec razpis mogel brati. To je očitne graje vredno; al od druge strani je pa žalostno tudi to, da je ta šola nemška, čeravno na slovenski zemlji stoji in se z nogradi slovenske zemlje vkvarja ter pol milijona štajarskih Slovencev jo tudi denarno vzdržavati pomaga!

* Trtna uš (filoksera) se je prikazala tudi na Ogerskem. Blizo Pančove je pokončala 49 oralov vinogradov. Pravijo, da je grozni mrčes se tje spravil po Ameriških trsih, katere so pred 5 leti bili iz Dunaja dobili.

* Vina so na Francoskem pridelali letos nad 20 milijonov štrtinjakov, čeravno je trtna uš blizo 6 milijonov pokončala. Tudi na Ogerskem in Hrvaškem ga imajo toliko, da jim posode zmanjkuje.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

IV.

Policijski komisar.

(Dalje.)

Kmalu za njim pripeljeta ona dva agenta tujca, s katerim se vsedeta v fijakarsk voz in se odpeljeta ž njim.

Že drugi dan je stal pred mano v pisarni, kamor sem ga bil poklical, da ga zaslišim. Mogočno vstopi in ko zagleda mene, se zadere:

„S kako pravico se z mano tako ravna? Jaz sem Francosk državljan in vam dam pomisliti, da bom po našem poslancu na Dunaji zahteval eklatantno zadostenje. Moja pisma so v redu, tega ste se prepričali.“

„Tiho“, ga zavrnem jaz ostro, „premislite, da ste pred sodnikom in da imate le odgovarjati, ne prašati. Če se vam godí krivica, se bo to že skazalo in zadostenje vam ne bo izostalo. Najprvo mi povejte svoje imé!“

„Saj je v pismih: Evgene de Beauvillers, fabrikant.“

„Vaše pravo imé mi povejte, razumite?“

„Gospod! To je razžaljenje. Jaz nimam družega imena.“

„Pač, pač, le spominjajte se. Pred dvema leti, ko ste bili še računski vodja pri trgovcu M. na D., so vas klicali Rihard Kravs, je-li?“

Pri teh besedah vprem svoje oči va-nj in zapazim, da se pretrese, al le za trenutek, potem pa zopet predrzno odgovori:

„Motite se, jaz nisem bil nikjer bukvovodja, moj oče se je z mano vred že davno v Pariz preselil. Premislite, da sem jaz premožen fabrikant.“

„Tim bolje za one, katere ste obškodovali, bodo vsaj kaj nazaj dobili.“

Daljno izpraševanje nima nobenega vspeha. Hudo delnik tají vse, kar mu očitam, pravi, da ni bil nikdar v tem mestu, in ko pokličem mladega trgovca in dva druga, ki sta bila isto noč pri igri nazoča ter se ga še dobro spominjala in ga zdaj prvi hip kot tistega „komisarja“ spoznala, trdi, da teh gospodov nikdar videl ni. Ker vidim, da danes ni nič spraviti iz njega, dam ga peljati zopet v samotni zapor, pričakovaje, da ga bo samota omehčila.

Kmalu za njim vstopi njegova žena, katero je bil policijski komisar peljal v hôtél. Povabil sem jo bil, da ji njeno nesrečo razložim, ker komisar je bil to le površno storil. Dva dni le in kako spremenjena je revica! Prej cveteče in polno lice ji je bilo vpadlo, žareče oko otemnelo in se pogobnilo in vsa postava se nekako posedla. Ta milovanja vredna podoba pred 2 dnevi še tako srečne ženske mi gre do srca, podam jej stol, kamor se zgrudi vsa spehana.

„Kaj bo, kaj bo!“ tarna francoski in solze se jej vderó vnovič, „moj soprog zaprt, jaz pa tuja in sama v tem mestu.“

Jaz jo skušam tolažiti tudi v francoskem jeziku; brž ko zasliši prvo besedo francosko, pogleda me s solznimi očmi in pravi:

„Vi govorite francoski? O, zdaj vse uganem! Vi ste vzrok moje nesreče, vi ste izdali mojega soproga, vi — vi hinavec!“

Ta zatožba me presune tako, da mi zamaši grlo in ne morem prave besede spraviti iz njega. Vendar se, svest si, da sem storil le svojo dolžnost, hitro ojačim in nagovorim revico vnovič:

„Jaz popolnoma vem ceniti vašo nesrečo, gospá, a prosim vas, da se toliko umirite, da vam natanko razložim, česa je obdolžen vaš soprog.“

Ko se je potem nekoliko umirila, jej povem vse, kar sem vedel. Vtisk mojih besedi je bil tak, da je revica nazadnje ob zavednost prišla in sem moral poklicati zdravnika, ki jo je v hôtél spremil. Tam je popolnoma obolela, huda mrzlica čutnic jo je spravila skoro na kraj groba. — — (Dal. prih.)

Naši dopisi.

Iz Gorice 14. okt. M. K. — Slušatelji kmetijskega tečaja so imeli 4. oktobra izlet v Lipico, kjer so ogledali kobilarijo ter videli žebce in kobile čisto arabskega plemena, pa tudi španjsko pleme križano z arabskim itd. Ko so vse ogledali, česar so se teoretično o konjereji učili, so se peljali v Sežano na posestvo g. Polaja, ki je svoje goste preprijazno sprejel in jim pokazal čisto lepa goveda Marijadvorskega, Pincgavskega in Holandskega plemena. Pokazal jim jepa tudi svojo dobro uravnano vinsko klet, v kateri se zraven družih sodov nahajajo tudi štirje taki, ki vsak po 125 veder vina drže. Ti sodi so kamniti in s cementom dobro ometani. Tudi vrt imenovanega gospoda je prav lepo vredjen; videli smo tù, da se gosp. Polaj tudi s čebelarstvom in sadjerejo peča. Da na kratko povem, rečem: gosp. Polaj se sme res v gospodarstvu vsem dotičnim občanom v izgled postaviti. — Ko smo se od gosp. Polaja poslovili, smo šli na vrt Scaramanga čegar vrt je eden najlepših vrtov na Primorskem. Ko smo vrt ogledali, so se nam še nekatera ovčja plemena pokazala in pa goveda čistega Brnskega plemena. —

stem; mleko in meso zgublja ter od vednega kašlja se nič kaj prav spočiti ne more!

Ker te stanarije ovčjerejci v ondotni okolici vselej le za eno samo leto v najem dobivajo, ni upanja, da bi najemniki sami kaj novega, bodi-si še tako potrebnega, napraviti ali pa kaj starega znatno popraviti hoteli boječ se, da ne bi prihodnje leto morebiti še kdo drug njihove poboljšave užival. Treba bi tedaj bilo, da bi gospod knez sam povsod dostojne hleve napravil, in če bi tudi najemščine še več bilo kot le za obresti od založenega kapitala, bi se vendar še najemniki s primerno večim vžitkom od stanarij hvaliti zamogli.

Vsaka teh ovčarij daje se posebej v najem za eno leto in sicer po poti dražbe; le malokdaj se tudi kaj pod roko narediti dá.

Če en sam ovčjerejec nima zadosti ovác, da bi vso pašo, ki pripada eni stanariji, ž njimi povžiti mogel, jih več vkup se za najem ene in iste ovčarije pogovori, ki potem neko družbo brez pisanih pravil, le kar na moško besedo, osnujejo, nekako tako, da pastirja vsak za svoje ovce posebej plača, najemščino, sirarja in njegovega pomagača pa skupno po primeri ovčjih glav plačujejo. Mlečnih izdelkov, skute in sira, pa si ne delijo po glavah, ampak bolj natančno na podlagi tega, kolikor ovce vsacega gospodarja mleka imajo.

Čez 14 dni potem, ko so ovce v Gozd odšle, pridejo namreč družniki tje, pomolzejo zvečer ovce, tehtajo mleko vsacega gospodarja posebej, in za spomin številke, ki imajo o svojem času merodajne biti za razdelitev sira, brez vseh drugih zapisnikov le koj na steno ali na kako orodje vrežejo.

V Gozdu so ovce od spomladi od sv. Helene do malega Šmarna, in zdaj jim gospodar kje v dolini pašo oskrbeti mora do sv. Andreja. Ta čas, kdor si ovác v hlevu prerediti ne upa, jih navadno žene v Istro, kjer jim po potrebi eno ali več stanij kupi, to je, ograjenih prostorov za pašo čez zimo. Iz Istre pridejo pa o sv. Heleni spet domú, kjer ostanejo le dva dni, da jih ostrižejo, ter jih potem zaženejo zopet v Gozd na pašo; ko se vrnejo iz Gozda, jih v drugo strižejo.

Kakor se mi zdi, se stroški s takim vednim preselevanjem po ptujem zeló narastejo, vzlasti, ker so pastirji tudi prav dobro plačani; vendar se vžitka pa tudi obilno nabere, kajti precej vrže skuta, sir, volna in pa jagnjeta, katera koj v Istri po 3, 4 do 5 gold. par poprodajo.

Pri kuhanji sira se zeló varujejo, kaj prida greti ga, da bi maščoba ne izstopila, katero pa vendar potlej po nerodnem, s prehitrim, rekel bi, togotnim ubijanjem žmitka izbijejo, tako, da je je lepo (ali prav za prav grdo) še na siratki nastavljeni v posodi videti za pse, katerih marsikatera čeda po 8 do 12 zavolj volkov v varstvo ima.

Políc za sir tudi tukaj v planini nič nimajo, ampak kakor na Nanosu se sir kisa in varuje svoje teže drug na drugem v sirnicah; domú pripeljanega pa tukaj vendar razložé po policah, sém ter tje tudi le koj po tleh. In zdaj, ko je sir čez dolgo časa beli dan zagledal, je toliko bolj podvržen spridenju, kolikor manj se je poprej na njegov prihodnji obstanek ozir jemalo; zato se vidi toliko napokanih, drobečih se, nagnjatih, črvivih hlebov, ki so žalostna spričala, da se je o marsičem jako pomanjkljivo ravnalo ž njimi.

Zdravniške stvari.

Najbolja in najhitrejša pomoč, kedar se kdo opeče ali opari.

Če se komu nesreča primeri, da se hudo opeče ali opari, pa ne vé kaj storiti, se s tem zamudi pomoč

zoper nasledke te nesreče, ki so včasih, če je opeklina ali oparnina zeló razširjena, prav nevarni. In vendar je vsaki hiši dobra pomoč zoper to pri rokah, ki se je vsak brez pomislika poslužiti sme, dokler ne pride zdravnik. Ta pomoč je navadno milo (žajfa). Nastrži več ali manj mila, primešaj mu nekoliko vode, da je zmes gosta kakor kaša, in to debelo namaži na kakošen prt, pa položi na opeklino. Bolečina kmalu potem odjenja. Če se pa spet ponovi, naj se naredi druga taka oveza. To prosto zdravilo zadostuje večidel samo, in sicer tako, da, če ga brž rabiš, se še mehurji ne naredijo. Če pa je opeklina globokeje segla, naj se tej milnici (žajfnici) nekoliko kapljic arnikne tinkture dodá. — Dobra pomoč, da se pri opeklinah bolečine potolažijo, je po mnogih skušnjah tudi vata, ki se s kosmato stranjo na debelo položi na opeklino; al vendar jo prekosi še milo. —

Novi Kranjski panj

po Dzierzonovi osnovi.

Spisuje Luka Porenta, župnik in čebelar v Bohinji.

VII.

(Dalje.)

Tako se tedaj morejo tudi čebele še neobhojenih družcev in tretjičev zedinovati s panji, kateri že sprašene ali rodovitne matice imajo, in sicer prav brez vse nevarnosti, kajti to združevanje se zgodi prav po naradni postavi. Mene je namreč ravno to napeljalo, ker sem večkrat opazoval, kako so se čebele same po sebi zedinovale. Prav velikokrat sem videl, da mi je kak drujec ali tretjič pri plemenjenji matico zgubil. Čebele so proti večeru nepokojne postale, žalostne so sém ter tje letale in kraljice iskale, na zadnje so se pa v celih vrstah k sosedu preselile, kateri je že sprašeno matico imel, in nobeni se ni nič žalega zgodilo. Nehoté sem toraj sam pri sebi premišljevali začel: kaj, ko bi bil jaz danes zjutraj temu panju, ki je zdaj matico zgubil, kaki dve ali tri žlice čebel vzal in jih njegovemu sosedu dal, ki je že obhojen, gotovo bi mi bil sosed vse te čebele poklal, zakaj jih pa zdaj tako prijazno in usmiljeno sprejema? Gotovo zato, ker so zdaj sirote brez matice, zjutraj so jo pa še imele. Kaj veljá, da se dajo tudi čebele še nesprašenega drujca ali tretjiča z vsakim že obhojenim panjem, naj bo že prvic, drujec, tretjič ali izrojenc, če se poprej nesprašenemu drujcu ali tretjiču vse matice poberó, brez nevarnosti zediniti?

Začenjam toraj poskušnje delati, in koj sem se prepričal, da se nisem zmotil, in zdaj že več let samo na ta način take čebele združujem, posebno takrat, če vsem panjevem rojev ne vzamem, ampak nekaterim prostovoljno rojiti pustim, pa se mi prav nikoli nič ne skoljejo. Bolj zgodnje drujce in tretjiče vse pustim, čeravno so eni bolj majhni, da se mi obhodijo, potem jim pa čebele bolj poznih drujcev in tretjičev pridajem, da jih tako zboljšujem. Večkrat se mi je že prigodilo, da sem imel po 3, 4 ali pa še več tacih poznih drujcev in tretjičev na en dan; ker se pa taki roji skupaj vzamejo, sem vse skupaj v en sam dzierzonziran panj spravil, v katerega sem pa poprej polno praznih satov obesil. Tako sem imel iz vseh treh ali štirih rojev le enega samega velikega. Čez noč so mi čebele večidel že vse matice pokončale, razen ene; zjutraj sem še tisto poiskal, odpravil, in potem sem začel čebele tistim panjevem dajati, katerim sem hotel, enemu več, enemu manj, kakor mi je kazalo.

Ako se mi ne poljubi, da bi satove, na katerih se-

dijo čebele, ki sem jim matico vzel, v panjeve, katere poboljšati hočem, pokladal in potem zopet prazne satove iz panjev jemal, naredim pa naravnost tako-le: Ko sat s čebelami vred iz brezmatičnega panja vzdignem, grem ž njim pred ulnjak, vtaknem letvico ali satovno diljico v žrelo panju, kateremu hočem čebel pridati, in sicer tako, da je diljica spodaj in sat zgoraj; čebele se začnejo mirno v panj preseljevati, ravno tako, kakor bi prišle iz panja, kateri je matico zgubil; ko je sat prazen, ga pa proč vzamem.

Kdor pa na ta način panjevom čebele dodaja, naj to zgodaj zjutraj, ali pa že bolj na večer stori, kedar čebele iz panjev na pašo ne leté, zakaj ko bi panjevom med tem, ko čebele zeló na pašo gredó, tako satnike v žrela vtikoval, bi s tem čebele v njihovih opravljenih zadrževal in begal.

Ravno tako, kakor sem zdaj povedal, delam tudi v jeseni, kedar hočem plemenjakom, katere čez zimo pustim, kaj čebel pridati. Pripravim namreč nekatere dzierzonzirane panjeve, in va-nje polno praznih satov obesim, potem vzdigujem sat za satom iz panjev, katere hočem podreti, in ometam čebele v prazne satove, z medom napolnjene satove pa v druge prazne panjeve pokladam, da potem z médmetalnico strd iz njih izmečem, ali pa z médom napolnjene čez zimo prihranim, kakor mi kaže. Tako ometam čebele v panj, kateri je poln praznih satov tako dolgo, da je poln čebel. Na to mi ni treba paziti, če tudi iz kacih 3 ali 4 panjev čebele skupaj pridejo; ker so namreč vse čebele iz obojenih panjev vzete, zato se tudi med sabo ne skoljejo, le samo matice si pomore in le eno si ohranijo. Drugi ali tretji dan, zjutraj ali pa na večer, kakor mi čas pripusti, poiščem še tisto matico, in potem začnem diljice satov, na katerih vse polno čebel sedi, plemenjakom v žrela utikovati, dam enemu en sat, drugemu dva itd., kakor se mi potrebno zdi, in kakor hočem kateremu plemenjaku več ali manj čebel dodati.

(Dalje prihodnjič.)

Slovstvene stvari.

Jezikoslovna drobtinica.

Ali naj pridevnike (adjektive) od zemljepisnih lastnih imen pišemo z veliko začetno malo črko ali z malo?

Pisatelji slovenski zeló omahujejo o tem, kako naj bi pisali gori imenovane pridevnike, ali z veliko ali malo začetno črko, zato jih piše ta z veliko, ta z malo. „Novice“ isto guganje med velikimi in malimi začetnicami vidijo tudi v pisavi družih Slovanov. In vendar bilo bi želeli nekake stabilite.

Zato so se „Novice“ obrnile do svojega prijatelja in strokovnjaka v jezikoslovnih zadevah g. Cigaleta, čegar nasvete one zmirom rade poslušajo, naj jim kaj temeljitega pové o tem vprašanju, in dobile so od njega sledeča razjasnila:

„Na Vaše prijateljsko vprašanje, kako jaz menim o pisanju pridevnikov od zemljepisnih lastnih imen bodi deželskih ali národnih, bodi mestnih in drugih, je li bolje pisati jih z malo ali z veliko začetno črko, ne morem odgovoriti družega, nego da tukaj — kakor je podoba — gospoduje največ pisateljska individualnost, da ne rečem, sama slučajnost. Ni gotovega pravila, katerega prestop bi bil brezuveten pogrešek, niti so se dozdej Slovani v katerem zedinili.

Miklošič v staroslovenskem slovarji piše z malo začetnico i samostavnike i pridevnike, n. pr. bl'garin, bl'garsk, carigrad, carigradsk, rim, rimsk. Na-nj se torej ne more sklicavati, kdor pridevnike z

malo, a take samostavnike z veliko črko začenja ter piše: Bolgar, bolgarsk, Carigrad, carigradsk, Rim, rimsk.

Kar se tiče samostavnih lastnih imen, pišejo jih dandanes vsi Slovani z veliko začetnico, vendar v pisanju pridevnikov se močno ločijo.

Ako pogledamo na naše brate na jugu, najdemo, da je Vuk Štefanović pisal obe vrsti takih pridevnikov z veliko začetnico, na priliko: Srbski jezik, Ugarski kralj, Rimsko naselje itd.

Izvrstni Daničić piše pridevnike od narodno-deželskih imen z malo, a pridevnike od mestnih imen rajši z veliko črko. Drugi nekateri Srbi pišejo oboje z malo. Hrvatje kažejo isto needinost, če pogledamo na pr. „Rad jugosl. akademije.“ Kurelac se je držal Vukovega načina; Rački, Šulek i. dr. pišejo obe vrsti takih pridevnikov z malo začetnico, sloveči geograf Matković piše zdaj tako, zdaj drugače.

Čehi pišejo, kakor se komu zdi; vendar veljá mnogim to pravilo, da se pridevniki prve vrste pišejo z malo, a pridevniki druge vrste z veliko začetnico, na pr. kranjsko platno, Tržiški slamnik.

Rusi so nedavno še pisali tako, kakor sem gori rekel o Vuku, da je pisal, ali zdaj premaguje nasprotni način, po katerem se oboji taki pridevniki pišejo le z malo črko. Isto se sme trditi tudi o Poljakih, ki že dolgo tako pišejo, a nekda so tudi drugače pisali.

Ako se tedaj hočemo ravnati po tem, česar se pretežna večina Slovanov današnji dan poprijemlje, moramo pisati vse take pridevnike z malo začetnico, kjer ne opravljajo službe samostavnikov, kakor na pr. če rečemo: Ogerska, Kranjska.

Vendar tukaj ima ozir na primernost, na to, kaj je „oportun“, svoje opravičeno mesto, in ta nam utegne drugače svetovati. Ako se v Miklošičevem načinu pisanja vidi neka logika, da piše brez razločka vse besede z malo začetnico, smemo nasproti reči, da je tudi logičneje pisati še pridevnik z veliko črko, kakor se tudi pridevnik na — ov od osebnih imen, — da si je le svojivni pridevnik, kakor so óni, — piše z veliko črko, na priliko Dušanov zakonik, Platonova filozofija.

Doslednost do zadnje pike bi se pa dala najglaglje ohraniti po Vukovem pravilu. In da ozir na toliko važno razločnost in razumnost sploh svetuje rabiti tukaj veliko začetnico, kdo bi temu ne pritrnil?

Že pri znanih imenih človeku dobro dé, če ga že sama črka spominja in napotuje, koliko bolj je koristno pisati tako pridevnike od imen, ki utegnejo čitatelju biti celó neznana, kakor če vzamejo, na pr. pridevnike: breški, otavski, spiški, volarski, vranjski, zakupski, zdobski itd.

In kaj še le da rečemo o takih lastnih imenih, katera pisana z malo črko služijo za splošna imena stvari, na priliko, Dolina, Dobrava, Dvor, Grad, Jezero, Ledine, Njive, Otok, Planina, Polje, Potok, Zagorje, n. pr. kdor piše pridevnik z malo črko, temu je na pr. „planinsko maslo“ maslo na planinah (auf der Alm) narejeno ali pa tudi maslo v Planini kupljeno, nima torej razločka. Tako bi: podgorski, zagorski, zaloški itd. po oni pisavi lahko pomenilo reči pod goro, za goro, za logom bivajoče, ali pa iz krajev: Podgora, Zagorje, Zalog imenovanih. Jaz torej mislim, da bi pridevnike vsaj od imen mest, trgov in vasí in tako tudi gorá in vodá in podobnih bilo primerneje pisati z veliko začetno črko.“

od krave po 1 gold., od teleta po 50 kr., od ovce po 66 kr., od koze po 25 kr., od kokoši po 10 kr., od petelina po 15 kr., od gosi po 33 kr., od race po 25 kr., od purana po 33 kr., od debelega prasca po 1 gold. 50 kr., od svinje po 1 gold., od malega prasca po 30 kr., od konja jahača po 1 gold. 66 kr., od kobile za plod po 1 gld. 20 kr., od čebelnega panja po 1 gld. 35 kr. itd. od vsake reči, ki je v hiši potrebna, vrh tega pa še od vsega poljskega pridelka tretjino spahiji in tretjino sultanu, tako da le tretjina ostane kmetu.

* *Krono cara Srbskega Dušana* je izoral nek kmet iz Prištine. Izdelana je iz čistega zlata, z dragocenimi kameni nakinčana in z napisi iz zgodovine Srbske. Belgradski meščan Danilo Živkovič jo je slučajno dobil v last in jo narodu Srbskemu ponuja za 9000 cekinov.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

IV.

Policijski komisar.

(Dalje.)

Ker je Rihard Kravs še vedno tajil, mu povem tudi, kar se je z njegovo soprogo zgodilo. To ga res zeló pretrese, a ne omehči ga ne, da bi se vdal, marveč je dosleden v tajenji vsake, tudi najmanjše stvarice. Da bi natančno mu dokazal, da je on isti Kravs, sem bil poročil vse sodniji na D. in prosil, da bi poslala nekaj prič, ki so ga poznale še kot bukvvodjo. Čez pet dni pridejo priče, med njimi tudi še precej mlada, čedno, pa slabo oblečena ženska. Jaz jo prašam, kako je poznala Kravs?

„I, moj Bog“, mi odgovori, „če bi ga jaz ne poznala, kdo li bi ga? Saj sem njegova žena!“

„Vi njegova žena?“ se zavzamem jaz.

„Kaj pa! Čast sicer ni za me, a resnično je. Ko je na D. denar svojega gospoda do malega zneska zaigral —“

„Zaigral ga je?“

„Se ve da. Ko ga je zaigral pri kvartah, je pobegnil križem svet pustivši mene in otroka v revščini. Dete je potem umrlo, ker je mati preveč žalovala.“

„Uboga žena! Veste-li, da je zdaj drugič se oženil in vzel bogato Parižanko?“

„Zver divja!“ zakriči revica, „tak lump je? Kje je, da mu v obraz povem, kar mu gré! Dolgo sem že v sramoti in revščini živela, ker so mi vse pobrali, kar sem od njega imela. Zdaj nimam nobenega usmiljenja več ž njim.“

„Potrpite malo, bo kmalu tu“, rečem jaz, pozvonim in naročim jetničarju, da mi prižene Kravs.

Prizor, ki se je pričel, ko je Kravs vstopil, se ne dá popisati. Kakor tiger je planila prva žena va-nj in bi mu bila gotovo kožo in obleko strgala, ko bi je čuvaji ne bili prijeli in držali. Tudi vse druge priče, prejšnji gospodar njegov in več njegovih kolegov, vsi so ga prvi hip spoznali in tako je bilo brez dvoma dokazano, da je Rihard Kravs, to je tisti, ki je na D. svojega gospoda okradel in v T. mladega trgovca osleparil.

„Kaj rečete vi na to?“ ga ogovorim, ko so vsi v obraz mu povedali, kdo da je. „Ali boste še tajili?“

„Ne — ne, ne morem“, mu puhti iz ust. „Odpravite vse te ljudi iz sobe, potem — potem — bom govoril.“

Na povelje moje gredó razen sodnijskih prič in mojega pisarja vsi iz sobe in on jame težkih prs in potnega obraza pripovedovati:

„Res je, kar so ti pravili! Jaz sem Rihard Kravs in ona ženska je moja žena, katero sem vzel leto prej, predno sem iz D. pobegnil. Bežati sem moral, ker sem zaigral v enem tednu več ko 10.000 gold. tujega denarja v prepovedani igri „makao“. Ker si nisem vedel pomagati, pobral sem zadnji znesek v kasi — 80 gld. — in pobegnil sam ne vedé, kam. Tako sem se pripeljal dve postaji daleč od tu, tam stopil iz vlaka in prišel ponoči sem. Namen moj je bil, končati si življenje, ker sem tako vedel, da se pred sodnijo mi ne bo dolgo moč skrivati. Predno pa izpeljem ta sklep, stopim v kavarno L., da bi pil še črno kavo. Tu vidim več mladih ljudi, trgovcev itd., ki se nekaj menijo; pogovor mi ni bil razumljiv, vendar toliko se mi je zdelo, da govore o igri, kajti večkrat mi je vdarila beseda „makao“ na uho. Naenkrat se vzdignejo in gredó skoz stranska vrata vsi skup. Jaz se obrnem do nekega gosta, ki je tik mene sedel, in ga prašam, če gre ta družba igrat. Ta gospod, kateremu sem rekel, da sem popoten trgovec, mi pové, da je to posebna igralna družba, v katere sobo brez karte nihče ne more; dalje pristavi, da se ji danes ni treba bati policije, ker je novi komisar, ki je prišel prejšnji dan, gotovo še preveč truden potovanja.“

„Kar mi je ta gospod pravil, je zbudilo zopet željo do igre v meni. Nekoliko denarja sem imel in če bi bila sreča mi mila, bi morda pridobil si zopet toliko premoženja, da bi mogel na tuje pobegniti. Vstanem toraj in hočem iti za ono družbo skoz stranska vrata, pa oni gospod migne ter mi reče: „Brez karte ne boste mogli gori. Pa če imate veselje do igre, tu je karta. Jaz je ne mislim več rabiti.“ Poželjivo stegnem roko po karti in grem skoz vrata, potem po ozkih stopnicah gori, da pridem do nekega strežaja, kateremu pokažem karto. Na to mi odpre in jaz vstopim. Zapazil me menda nihče ni, ker je bilo vse v igro zamaknjeno. Jaz se približam in sežem v žep, da bi tudi kaj pristavil, pa zapazim, da še toliko denarja nimam, kolikor je tu najmanjša stava. Kako poželjivo sem gledal tu po mizi sem ter tje letajoče velike bankovce! Le en kup takih in meni je svet odprt. Pa kako li, ker še za eno stavo nisem imel dosti!“

(Kon. prih.)

Naši dopisi.

Novomesto 4. nov. (V spomin svojega desetletnega obstanka) napravi tukajšnja narodna čitalnica dne 14. novembra o priliki otvorenja prvega narodnega doma „besedo“ s sledečim programom: 1. Nagovor predsednikov. 2. „Naprej“ od Jenkota, poje moški zbor. 3. Slavnostni govor. 4. „Strune“ od Mašeka, poje moški zbor. 5. Deklamacija. 6. „Mili kraj“ od Nedveda, poje moški zbor. — Med posamesnimi točkami svira meščanska godba. — Po dovršenem programu ples. Začetek ob 7. uri zvečer. K tej besedi uljudno vabi

odbor.

Iz Postojne 1. nov. (Spominek Hitzingerjev.) Kakor drugod, je tudi pri nas lepa navada, da se današnji dan vsako leto gomile na pokopališču zaljšajo, z novimi venci obkladajo in brez števila lučic ti gori danes na tem pomenljivem kraji. Lepo vreme privabilo je obilo ljudstva na počivališče predragih. — Pa da se je ravno letos odličnega občinstva toliko sošlo na našem mirodvoru, bil je gotovo vzrok lepi, od podobarja g. Zajca narejeni spominek nepozabljivega dekana Hitzingerja, o katerem so že „Novice“ omenile, katerega videti je vse hotelo. Ko so bile dokončane navadne molitve na grobéh, podala se je duhovščina v kapelico na pokopa-

jinah pomoči iskali za narodne pravice svoje pri Njegovem Veličanstvu.

* Prihod nemškega cesarja na Laško in svečanosti, s katerimi so ga v Milani in drugod sprejemali, so državno mošnjo, ki je že tako sama po sebi zelo prazna, še bolj izpraznile. Okoli 500.000 gold. bo treba za ves ta hrup davka naložiti.

* *Liberalizem v Gradcu* se je o vseh Svetih popoldne tudi na ondašnjem pokopališču pokazal, kamor je na stotine ljudi romalo k grobom svojih umrlih; pred vratami pokopališča pa niso prodajali samo pečenega kostanja, temuč tudi krofe in „brenneisse Würstel“. Bridki spomini in pa pečene klobase se vjemajo pač le v želodcu Graškega liberalca.

* Francoski minister denarstva je odboru državnega zbora dokazal, da državni dohodki za letošnje leto že dozdej za 110 milijonov presegajo proračun!

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

IV.

Policijski komisar.

(Konec.)

Kravs dalje pripoveduje:

„V tem mi šine misel v glavo, po kateri, ako se mi ponese, je ves denar, kar ga je na mizi, moj. Gospod, ki mi je spodej karto dal, mi je rekel, da je prišel nov policijski komisar. Tedaj je gotovo, da ga teh ljudi, ki se ga imajo najbolj bati, še nihče ne pozna. Kaj, ko bi se jaz kot takega pokazal! Kako se to godi, sem videl že enkrat na D., kjer nas je policija zasačila. Takrat so bili vsi nazoči preplašeni in nihče ni branil, ko je komisar banko pograbil. Tedaj pogum in predrznost veljata! Če se mi posreči, sem zopet bogat, če mi pa spodletí, na policijo — to sem vedel — me ne bo nihče gnal, ker potem pridejo zavoljo prepovedane igre vsi v zadrege, k večemu če me dobro pretepó in potem ven vržejo, jaz pa imam še dovolj časa potem končati si življenje.“

„Gotov s tem sklepom čakam le, da bi bilo dosti denarja na mizi. Mlad človek je dajal ravno banko in imel dolgo časa nesrečo; vendar se slednjič obrne sreča k njemu in kmalu ima velik kup bankovcev pred sabo na mizi. Ko se mi zdi, da misli karte iz rok dati, planem po denarji in storim, kar je vam tako znano.“

„Da, to je znano“, pravim jaz, „pa kako ste se potem odtegnili policiji in všli iz mesta, dasiravno so bila že vsa pota zastavljena, ker je prišel iz D. po telegrafu natančen popis vaše osebe s poveljem prijeti vas?“

„To ni bilo težko. Še isto noč sem odšel po isti poti, po kateri sem prišel v mesto, ker druga mi n. bila znana. Bilo je že proti jutru. Zavijem se v svoj plajšč in grem, oziraje se krog sebe, svojo pot. Nihče me ne vstavi in ko sem zunaj mesta, jo vkrenem na drugo stran. Tako sem, čedalje bolj varnega se čuteč, prišel do meje. Tam prenočim v neki krčmi z nekim popotnim francoskim rokodelcem vred. Tega opijanim, mu poberem po noči pisma ter mu mesto njih dam stotak v žep, in grem čez mejo. Se vé, da sem bil obleko med tem že večkrat premenil. Z izkazi onega rokodelca pridem na Francosko, do Pariza. Za denar se vse dobi

in ker sem gladko francoski govoril, ni imel nihče nobenega suma do mene. Prišel sem kupčijo, ki je dobro šla, spoznal hčer nekega fabrikanta, ki me je kmalu rada imela in ker se mi drugače ni hotela vdati, sem jo vzel v zakon. Kaj sem bil in kaj sem storil, o tem ni ona nič zvedela. Oče njen mi je dal koj po ženitvi vso fabriko v last in oskrbovanje. Zdaj sva se bila namenilo na Laško. Ker sem mislil, da je zarad mene vse že potihnilo, sem po želji svoje — svoje soproge izbral to pot, ki pa me je namesto na Laško v pest pripeljala.“

„Tedaj se spoznate krivega tudi hudodelstva dvojne ženitve?“ ga prašam jaz, ko je bil končal svojo izpovedbo.

„Vsega, kar hočete“, stoka zabuhlo, „zdaj je tako vse proč. Naredite z mano, kar se vam zdi.“

„Kar ukazuje postava“, končam jaz in ga, ker je bil že zelo spehan, dam odpeljati v njegovo ječo.

Preiskava gré dalje svojo pot, in sicer počasi, ker smo morali akte na D. in v Pariz pošiljati in od tam druge dobivati.

Med tem je bila uboga Francozinja dalje časa v smrtni nevarnosti. Njen oče, že star mož, kateremu smo bili pisali, je kmalu prišel k nji in njegovi skrbnosti in žrtvovanju se je imela zahvaliti, da je čez dva meseca zopet vstala. Še le zdaj je zvedela vse in misel, da je bila takega človeka žrtev, jo je zopet vrgla na posteljo. Proti jeseni še le je bila v stanu vrniti se z očetom vred domú, pa ali je kdaj ta krasotica še popolnoma ozdravela ali ne, to mi ni znano. Težko, ker ji je bila vsa dušna in telesna moč potrta.

Rihard Kravs je prejel, kar je zaslužil. Bil je obsojen zarad različnih hudodelstev na 12 let težke ječe, katere pa ni prestal, kajti ko je neko noč hotel pobegniti iz ječe, ga je straža zapazila, strelila po njem in krogla mu je šla skoz prsi tako, da je bil čez dve uri mrtev.

Poškodovani, med njimi tudi mladi trgovec, so dobili do malega vse povrnjeno, za kolikor jih je oškodoval.

Meni pa je ta pravda pustila čuden vtisek; še dolgo potem se mi je prikazovala v sanjah Francozinja blede in shujšana, in gledala me, kakor da bi hotela reči: Čemu si mi prišel ti na pot? Al bi ne bila srečna s svojim možem, če bi tebe ne bilo? Kdo li te je klical med naju?

Med tem je vila in stezala koščene roke, da bi me bilo prav groza, ko ne bi bil vedel besede, s katero sem to blede prikazen odpodil, in ta je:

Pravica!

Naši dopisi.

Iz Trnovega na Notranjskem 14. nov. — Pretekli teden so bile volitve v naš občinski zastop. Neka „strančica“, koja je pomagala nemčurjem pri zloglasnih volitvah v trgovinsko in obrtnijsko zbornico ljudstvo slepiti, si je na vse kriplje napenjala izpodriniti dose danjega župana, značajnega narodnjaka. Sredstva, kojih se je posluževala, so tako sramotna, da jih niti prijaviti nečem, kajti so nemoralna. Le toliko naj omenim, da ga je ta svojat celó pred sodnijo tiral. Vendar se jej ni posrečilo zabraniti, da dosedanji občeštovani župan g. Anton Šabec ne bi bil izbran v odbor, kajti ljudstvo, kateremu je županoval že 10 let, pozná ga in čisla kot poštenjaka in edinega vsestranskega izvedenca v občinskih stvaréh. Ker pa si je ta stranka pri velikem nasilstvu vendar-le tretjino v odboru priborila, zato opozorujemo ostali dve tretjini, naj boste pri vo-

čvrsto poganjajo; želeli bi bilo le, da bi se sploh vpe-
ljale godilnice na vodi.

V družbenih „Naznanilih“ od leta 1870 v 1. zvezku je od gosp. Riharda Dolenca natisnjena daljša obrav-
nava „o obdelovanji in izdelovanji prediva v Morav-
skem Schönbergu in njegovi bližnji okolici“ s podo-
bami. Za tisek v posebno knjižico je zdaj tudi od gosp.
And. Piskárja, ki je bil skupaj z gosp. Dolencem v
Moravsko Schönberški predivski šoli, pripravljen pod
naslovom „Navod za pridelovanje lanú in prediva po
Belgiškem načinu.“

6. Subvencija za kmetijske stroje in orodja.

S pomočjo te subvencije se je od l. 1869 do 1875
napravilo in razdalo: 33 ročnih mlatilnic, 3 trlice z že-
leznimi valjarji, 1 trlica z lesenimi valjarji, 1 vevnik za
žito, 1 slamoreznica, 1 stroj za turšico robkati z vinto,
42 Schobersbergovih ročnih strojev za turšico robkati,
5 Zugmajerjevih dreves, 3 osipalne drevesa, 1 razre-
zalno drevo, 1 Pokrokovo drevo, 1 obračalno drevo, 3
brabrantske brane, 1 dvodelna brana, 1 razrušnik, 1
angleške gnojne vile, 2 angleške senene vile, 2 angle-
ški reporeznici, potem vse orodje za pridelovanje pre-
diva po Belgiškem načinu.

7. Subvencija zaboljšanje planinarstva in podporo sirarskih družeb.

Iz tega se je izdalo:

- 7 premij zaboljšanje planinarstva,
- 7 denarnih podpor sirarskim družbam,
- 1 popotna podpora za poslanca na Predarelske in
Algavske planine ogledat tamošnja narejanja sira,
- 2 denarni pomoči dvema sirarjema za obiskanje iz-
gledne mlekarije na Tolminskih Razorah, da bi se učila
delati sir,
- 1 popotna podpora za potujočega učitelja za pod-
učevanje o zboljšanju planinarstva, o mlekarstvu in o
koristi naprav sirarskih družeb v raznih planinskih
krajih po deželi; poslednjič je bil posnetek iz Trien-
tel novega spisa „über Alpenwirthschaften“ v 1000 iz-
tisih v slovenskem prevodu „zboljšanje gospodarstva na
planinah“ izdan in razdeljen.

8. Subvencija za vodnjake (kali), koder manjka vode.

Iz tega so se delile podpore od 30 do 200 gold.
(ena tudi s 400 gold.), in sicer:

23	občinam na Dolenskem,
17	„ na Notranjskem in
7	„ na Gorenskem,

tedaj 47 občinam vkup.

Iz teh podpor je do zdaj popolnoma dodelanih 18
kali, napravlja se jih 19, iz prejšnjih let še niso začete
3, za 5 kali pa so se podpore dale še le oktobra me-
seca. Za 2 kali ste podpori še prihranjeni.

9. Subvencija za spisovanje žetvene in poljedelske sta- tistike dežele.

Ta subvencija je zmiraj posebej za pisatelja gosp.
centralnega odbornika Franca Schollmayer-ja določena
in se tudi vsako leto s pritrjenjem sl. ministerstva na
ta način obrne in izdá.

10. Subvencija za vzdrževanje kovaške šole in živino- zdravnišnice.

V ta namen je na obširno razloženi nasvèt central-
nega odbora, da kmetijska družba te šole, katera je
živa potreba za izučenje kovačev sposobnih za podkov-
stvo in njihov poduk o najnavadnejših živinskih bolezn-
nih, iz svoje lastne zaloge ne more držati, sl. minister-

stvo poljedelstva letošnje leto prvokrat dovolilo 500 gld.
podpore, in sicer zlasti za plačo učiteljev in napravo
učnih pripomočkov.

O stanji govedoreje na Gorenskem.

Po poročilu gosp. prof. Fr. Povšeta.

(Konec.)

Popolnoma odobrujem dosedanje ravnanje mnogo-
zaslužene kmetijske družbe, da v te Gorenške kraje
pošilja Belansko pleme, katero je res prav določno
pravo za zboljševanje in požlahnovanje goved po Go-
renskem, ki bodo nekoliko večja postala, bolj lepega
polnega telesa s širokimi prsi in širokim, polnim, ne
pobešenim križem, kar jim sedaj pomanjkuje, kar pa
imajo Belanska goveda in po katerih bodo mladi zarodi
podedovali te telesne lastnosti. In ker je Belansko
pleme tudi mlečno, tedaj tudi ne bode zgubila domača
živina izvirne sposobnosti za molžo. Le še več lepih
Belanskih bikov je treba, čeravno jih je že precej raz-
deljenih, ki so že veliko dobrega blaga zaplodili, tako,
da morem z dobro vestjo reči, da se pozna po Go-
renskem že močno, koliko dobrega vspeha
ima že državna subvencija. Če se bo začeto delo
še nadaljevalo, kar bi svetoval že zarad tega, da se pri-
četo požlahnovanje popolnoma dožene, in če bodo ži-
vinorejci to svoje storili, to je, skrbno odgoje-
vali živino, jo umno plemenili, ne da komaj leto
staro telico ženejo že k biku, in da v vsem ravnajo po
vodilih umne živinoreje, kakor jo jim kaže zlata
knjiga dr. Bleiweisova, zagotovljena je potem boljša
prihodnost Gorenskemu gospodarstvu in blagostanju,
katero sloni ravno na živinoreji.

Dovolj lepe živine se nahaja že sedaj v Bohinji
ondi, kjer jo bolj domá redé; predstojniku podružnice
Bohinjske gosp. župniku Mesarju pa gre še posebna
hvala, da on tudi napredek govedoreje v Bohinji ne-
vtrudljivo v svojo skrb jemlje. Dovolj lepe živine sem
zapazil tudi v Selški dolini, v Poljanski dolini
(med Loko in Trato), krog Radoljice in Lesic, kjer
ima gosp. Legat čedo prav lepe izvirne Belanske
živine, od katere naj bi gospodarji prav pridno kupo-
vali mladiče za pleme, kajti zguba velika je za domačo
živinorejo, ako se tako dobro blago prodá mesarju.

Tudi v Kranjski gori ni slaba živina, posebno
pohvalno se pa morem izraziti o govedi v Ratečah,
kjer imajo veliko prav lepe živine, ki se more meriti z
Belansko Koroško živino. Prav tukaj sem slišal, da
hodijo Korošci in celo iz Belanske doline le-sem
kupovat lepše krave in telice, katere domá nekoliko
časa redé in potem kot izvirno živinico za dragi denar
prodajajo v razne kraje, morda tudi na Kranjsko.

Na Jesenicah nimajo nič kaj lepe živine; revna,
majhna in slabo oskrbovana je; al nadejati se je tudi
tukaj zboljšanja, ker ima gosp. Šraj Belansko čedo
z izvrstnim, res hvalevrednim Belanskim izvirnim
bikom.

Po vsem, kar sem videl živine nakupljene iz sub-
vencijskega denarja — in videl sem je veliko —
smem se povoljno izreči, da jo dobro ravnajo; v obče
sem zapazil, da Kranjski kmetovalci so postali močno
vneti za napredek v živinoreji, vsaj povsod so želeli
in popraševali, kedaj bode zopet prodaja lepe „brezaste“
(Belanske) živine.

To so znamenja in fakta, katera opravičujejo dose-
danje postopanje družbe kmetijske in katero naj bla-
govoli nadaljevati nevtrudljivo na blagor in povzdigo
kmetijstva, da bode sčasoma tudi Kranjska imela tako
žlahno živino, da jej ne bo treba za plemensko živino

v druge dežele denarjev pošiljati in da bo mogla ponosno stopiti s svojo v konkurencijo z drugimi planinskimi deželami.

Konečno priporočam le še to, naj se tudi na to dela, da se bodo stanovitno zaporedoma enakega plemena junci v dotični kraj pošiljali, da potem nastopi večja enakoličnost v živini, katere (enakoličnosti) sedaj še pogrešamo, in katera je potrebna, če hočemo, da bodo drugi hodili k nam kupovat naših goved.

Zoper psa.

Časnik „Oest. landw. Wochenblatt“ je prinesel v zadnjih svojih listih sestavek „Wider den Hund“, ki ima toliko resničnega v sebi, da si ne moremo kaj, da ne bi iz tega članka posneli nekoliko vrstic.

Profesor dr. Zürn piše o pseh med drugim tole: Gotovo je, da je pes med domačo našo živino najzvestejša žival in da marsikdo nima mu bolj udanega prijatelja kakor je pes. Zato naj nihče ne misli, da sem jaz sovražnik psov; al kar je prav in kar ni prav, med tem je treba razloček delati. Kdo more zagovarjati neizmerno število psov, ki se mnogokrat bolje hranijo, kakor človek? Kdo more tajiti veliko število glist in družega mrčesa, ki po pseh napravljajo mnogotere bolezni človeku in drugi domači živini? Kdo more tajiti, da najstrašnejša bolezen — steklina — izvira od psov? Če vse to pomislimo, priti moramo do spoznanja, da preveliko število psov je na veliko škodo človeštvu. Koliko denarja bi se dalo po pomanjšanem številu psov in po potratu, katero mnogi ž njimi uganjajo, prihraniti ali za druge koristne namene obrniti, če bi namreč s tistim denarjem, ki se na pse obrne, kupili drugo živino ali pa ga darovali ubogim!

Mesto Lipsko (Leipzig) na priliko, je 1874. leta štelo 2945 psov, za katere se je plačalo pasjega davka 8835 tolarjev, če se temu došteje še po 24 tolarjev, ki se na psa leto in dan za živež obrnejo, se vidi iz tega potrošek z 69.680 tolarjev na leto.

V Avstriji število psov, ki jih ljudje (večidel gospôda) imajo le za veselje in kratek čas, znaša čez 1 milijon; za njih živež se računa 3 do 4 milijone goldinarjev, kar je pa gotovo veliko premalo. Na Francoskem so leta 1855 imeli okoli 3 milijone psov, za katere se sme za živež računati 80 milijonov frankov.

Naj se nam nikar ne ugovarja, da veliko pasjega živeža je le to, kar ljudem na mizi ostane, kajti dandanes se more vsaka kost drugače obrniti in to tudi ni resnica, da ne bi povžili psi mnogo družega živeža, ki ne odpada z mize lastnikove.

Vse to pa mene, ki sam tudi pse rad imam, ni napotilo na to, da pišem zoper pse, ampak dva druga vzroka sta, zavoljo katerih sem se vzdignil proti njim, namreč:

1. zato, ker je pes največje gnjezdo mnogim zajedovkam (Schmarotzerthieren), glistam in črvom namreč, ki so posrednje ali neposrednje človeku in drugi domači živini škodljivi, in

2. zato, ker najbolj grozovito bolezen (steklino) človek in druga domača živina dobi po psu.

Dr. Zürn našteva v navedenem sestavku mnoge pasje gliste, katere, če jih je po naključbi človek povžil ali pa živina, naredijo tu jako nevarne bolezni. Med šesterimi tako imenovanimi trakuljami (Bandwürmer) so štiri človeku in naši domači živini nevarne. Živina dobi jajčica teh trakulj na polji, v gozdu ali kje drugod, kjer jih je pes posral, in se je ona pasla, v svoj želodec. Tam pa se prevržejo pasje trakulje v črve druge baže, in tako se zaredi, na pr., pri goveji živini mnogoglavec

v možganih goved ali ovac in napravi bolezen, ki se vrtoglavnica (Drehkrankheit) imenuje; tudi ikre pri prešičih so večkrat prevrček pasje trakulje, če jo je prešič povžil. Tudi tako imenovana strašna chinokokus-bolezen se nahaja pogostoma tam, kjer psi in ljudje tesno skupaj živijo; tako v Islandiji, kjer sedmi del onega ljudstva za to boleznijo boleha.

Še več bi mogli iz navedenega sestavka o nevarnosti psov povedati, pa naj zadostuje to.

Natoroznanske stvari.

Rodovitnost in urno razširjanje rastlin.

(Konec.)

Predragi čitatelj! veliko veliko rastlinskih semen pa se zaseje še drugače. Kedar vihar razsaja in vrtinec kvišku vzdiguje prah po cestah in drugih potih, odnese tudi razna semena visoko v zračne višine. V zraku jih dalj časa vrti, zadnjič pa izroči materi zemlji v naročje. Ravno taka je tudi s prahom, ki se s semenom vred vrti v višinah, zadnjič pa naleže po zemlji in na-njo padla zrna oprasi. Ko jame lahki dež zemljo močiti, zmóči tudi prah in semena, katera pričnejo kmalu kaliti in s prsti ali praha riti eno za drugim. V malo dneh kinčajo raznopisane cvetlice zemljo na daleč in široko; vse planjave in poljane, hribi in doli, vrhovi in strmine se pomladé in za novo življenje zbudé. Duša človeška se napaja krasote natorne, sploh vse se raduje prerorenja, kar le giblje in živi. To vse pa se zgodi na zmladletje, ko dobi narava vnovič svojo lepoto; pa tudi poletu se sijajnost njena živo giblje pred dušo človeško.

So pa tudi taka semena ali zrna, da jih ni v stanu zmóči ne vihar, ne vrtinec. Al zategadel ne obležé na mestu, temveč se zaplodé ravno kakor one, o katerih sem ti, premili mi čitatelj! malo prej pravil. Če se vstavljajo vetrovni moči, se pa človeški nogi ne morejo, kakor tudi živalski ne. Navadno so okrogla in se tedaj trkolijo po zemlji; dokajkrat pa jih tudi ljudje ali živina sujejo z nogami in prisujejo malo po malem na različna mesta, kjer se zmešajo s prstjo in o pravem času kalé, potem pa zelené človeku v korist, naravi v krasoto.

Še druga so voglata ali robata, z bodili obdané, to je: so bodeča. Taka se obesijo ljudem na obleko, živini pa na dlako. Ljudje in živina jih zanesó drugam, kjer jih otresejo in zemlji izročé; ne znajo pa, da skazujejo naravi dobrote, ker jej pomagajo sejati. Sila veliko zrn pa je neprebavljivih. Ona grejo po čevah živalskih in pridejo spet na svetlo, se ve da ne na tistem kraju, kjer je žival pobrala jih. Ni dvombe tedaj, da selivni tiči zanesejo marsikatero seme iz tujih dežel, ter zaplodé zelišča, koja so nam v veliko korist in od katerih ni bilo prej ne duha ne sluha pri nas. Od kod so pa mnoga drevesna plemena, trave in še druge rastline na stolpih, starih visokih zidovih in drevesih, kamor živa duša ne pride? Jasno kot beli dan je, da so jih tiči zasadili.

Ni treba tedaj modrovati in si glave do sivega beliti: odkod da je vsako leto nepretrgoma toliko plevela bodi-si na vrtih ali njivah, če tudi se skrbno gleštajo in čeravno sejavec marljivo zbira pšenico in druga žita, predno jih seje.

Treba pa znati, da človek ni sam na svetu, marveč: da je še mnogo mnogo drugih žival, ki potrebujejo vsakdanjega živeža. Treba vedeti na dalje, da Bog skrbi za-nje, da Bog zapoveduje elementom opravljati dolžnost do vsega, kar živi, bodi-si človek ali kaka žival. Ne srdimo se nad nekolikim plevelom po vrtih